Hagir og líðan ungs fólks á Seltjarnarnesi

Niðurstöður rannsókna meðal nemenda í 8., 9. og 10. bekk á Seltjarnarnesi árið 2012

RANNSÓKNIR & GREINING
Háskólanum í Reykavík

© 2012 Rannsóknir & greining

Rit þetta má ekki afrita með nokkrum hætti, svo sem með ljósmyndun, prentun, hljóðritun eða á sambærilegan hátt, að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis Rannsókna & greiningar.

Unnið fyrir:
Seltjarnarnesbæ

©2012 Rannsóknir & greining

Efnisyfirlit

Yfirlit yfir myndir* ____ *5

Listi yfir töflur* ____ *8

Inngangsorð* ____ *9

Aðferð* ____ *11

Þátttakendur og framkvæmd ____ 11
Mælitæki ____ 11

Neysla tóbaks, áfengis og annarra vímuefna* ____ *13

Daglegar reykingar ____ 13
Munn- og neftóbaksnotkun ____ 14

Áfengisneysla* ____ *18

Ölvun síðastliðna 30 daga ____ 18

Neysla annarra vímuefna* ____ *21

Hassneysla ____ 21
Er hass eða maríjúana hættulegt? ____ 23
Neysla annarra ólöglegra vímuefna ____ 25

Félagslegir þættir* ____ *27

Samvera foreldra og unglinga ____ 28
Eftirlit og stuðningur foreldra ____ 29
Fjárhagsaðstæður heimilisins ____ 31
Útivistartími ____ 32
Nám og skóli ____ 34
Líðan í skóla ____ 34
Samskipti við kennara ____ 36
Lestrarörðugleikar ____ 37

Íþrótta- og tómstundaiðkun* ____ *39

Íþróttaiðkun með íþróttafélagi ____ 39
Hætt að stunda íþróttir vegna samgangna ____ 40
Tölvuleikjanotkun ____ 41

Heimildir* ____ *42

Yfirlit yfir myndir

Mynd 1. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 1997-2012. 13
Mynd 2. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2000-2012. 13
Mynd 3. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001-2012. 14
Mynd 4. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 til 2012. 14
Mynd 5. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 til 2012. 15
Mynd 6. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar sl. 30 daga, 2009 til 2012. 15
Mynd 7. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar sl. 30 daga, 2009 til 2012. 16
Mynd 8. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak þrisvar sinnum eða oftar sl. 30 daga, 2009 til 2012. 16
Mynd 9. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak þrisvar sinnum eða oftar sl. 30 daga, 2009 til 2012. 17
Mynd 10. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einhvern tíma um ævina, árin 1997 – 2012. 18
Mynd 11. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 1997 til 2012. 18
Mynd 12. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 til 2012. 19
Mynd 13. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 til 2012. 19
Mynd 14. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 1997 til 2012. 21
Mynd 15. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2000 til 2012. 21
Mynd 16. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012. 22
Mynd 17. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftar um ævina árin 2010 til 2012. 22
Mynd 18. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árim 2010 til 2012. 23
Mynd 19. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem eru sammála, óviss eða ósammála fullyrðingunni: það er hættulegt að nota maríjúana, árið 2012. 23
Mynd 20. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem eru sammála, óviss eða ósammála fullyrðingunni: það er hættulegt að nota hass, árið 2012. 24
Mynd 21. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem eru sammála, óviss eða ósammála fullyrðingunum: hass er hættulegra en maríjúana, maríjúana er hættulegra en hass, hass og maríjúna er jafnhættulegt, árið 2012. 24

Mynd 22. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012. 25
Mynd 23. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012. 25
Mynd 24. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012. 26
Mynd 25. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012. 26
Mynd 26. Þróun vímuefnaneyslu unglinga í 10. bekk á Íslandi árin 1992 til 2012. 27
Mynd 27. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja það eiga oft eða nær alltaf við um þau að vera með foreldrum sínum utan skólatíma á virkum dögum 2008, 2010 og 2012. 28
Mynd 28. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja það eiga oft eða nær alltaf við um þau að vera með foreldrum sínum um helgar, 2008, 2010 og 2012. 28
Mynd 29. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja að það eigi mjög eða frekar vel við um þau að foreldra þeirra setji ákveðnar reglur um hvað þau megi gera utan heimilis árin 2008, 2010 og 2012. 29
Mynd 30. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja að það eigi mjög eða frekar vel við um þau að foreldrar þeirra fylgist með því með hverjum þau eru á kvöldin, árin 2008, 2010 og 2012. 29
Mynd 31. Hlutfall nemenda stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja að það eigi mjög eða frekar vel við um þau að foreldrar þeirra viti hvar þau séu á kvöldin, árin 2008, 2010 og 2012. 30
Mynd 32. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segjast hafa verið úti eftir klukkan tíu að kvöldi, einu sinni eða oftar sl. 7 daga 2008, 2010 og 2012. 32
Mynd 33. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segjast hafa verið úti eftir klukkan tíu að kvöldi, þrisvar sinnum eða oftar sl. 7 daga 2008, 2010 og 2012. 32
Mynd 34. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segjast hafa farið út og komið heim eftir miðnætti, einu sinni eða oftar sl. 7 daga, árin 2008, 2010 og 2012. 33
Mynd 35. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segja það oft eða nær alltaf eiga við um þau að þeim finnist námið tilgangslaust, árin 2008 og 2012. 34
Mynd 36. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segja það oft eða nær alltaf eiga við um sig að þeim líði illa í skólanum, árin 2008 og 2012. 34
Mynd 37. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segja það oft eða nær alltaf eiga við um sig að þau langi til að hætta í skólanum, árin 2008 og 2012. 35
Mynd 38. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segja það oft eða nær alltaf eiga við um sig að þeim semji illa við kennarana, árin 2008 og 2012. 36
Mynd 39. Hlutfall stráka og stelpna í *9. og 10. bekk* sem segja að lestrarörðugleikar hafi mikil eða mjög mikil áhrif á námsframmistöðu þeirra, árið 2012. 37
Mynd 40. Hlutfall stráka og stelpna í *9. og 10. bekk* sem ætla í framhaldsskóla (mennta- eða fjölbrautarskóla, iðn- eða verknám) eða að vinna að loknu núverandi námi, árið 2012. 37
Mynd 41. Hversu líkleg eða ólíklegt finnst þér að þú farir í nám á háskólastigi? Hlutfall nemenda í 9. og 10. bekk, árið 2012. 38

Mynd 42. Hlutfall stelpna og stráka í 9. og 10. bekk sem segjast stunda íþróttir (æfa eða keppa) með íþróttafélagi 1 sinni til 3 sinnum í viku, árin 2008, 2010 og 2012. ..39
Mynd 43. Hlutfall stelpna og stráka í 9. og 10. bekk sem segjast stunda íþróttir (æfa eða keppa) með íþróttafélagi 4 sinnum í viku eða oftar, árin 2008, 2010 og 2012. ...39
Mynd 44. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segjast taka þátt í skipulögðu tómstundastarfi vikulega eða oftar, árin 2008, 2010 og 2012. 40
Mynd 45. Hlutfall stelpna og stráka í 8., 9. og 10. bekk sem segja að samgöngur hafi skipt frekar eða mjög miklu máli þegar þau ákváðu að hætta í íþróttum, árið 2012. ...40
Mynd 46. Hlutfall nemenda í 9. og 10. bekk árið 2012 eftir því hversu miklum tíma þau telja sig verja að jafnaði á hverjum degi í eftirtalið: Spila tölvuleiki á netinu............41
Mynd 47. Hlutfall nemenda í 9. og 10. bekk árið 2012 eftir því hversu miklum tíma þau telja sig verja að jafnaði á hverjum degi í eftirtalið: Spila tölvuleiki sem eru EKKI á netinu..41

©2012 Rannsóknir & greining

Listi yfir töflur

Tafla 1. Fjöldi þátttakenda í 8., 9. og 10. bekk á Seltjarnarnesi árin 2001-2012 12
Tafla 2. Hlutfall nemenda í 10. bekk grunnskólum á Seltjarnarnesi, árin 2011 og 2012 sem hafa drukkið áfengi (stundum eða oft) á tilteknum stöðum. 20
Tafla 3. Hlutfall nemenda í 9. og 10. bekk á Seltjarnarnesi samanborið við landið í heild, sem telja foreldra sína stundum eða oft eiga í fjárhagslegum erfiðleikum, árin 2010 og 2012. 31

Inngangsorð

Á síðum þessarar skýrslu getur að líta niðurstöður úr rannsókninni Ungt Fólk árið 2012. Líkt og fyrr er sjónum beint að tíðni vímuefnaneyslu ásamt greiningu á þeim þáttum í nærsamfélaginu sem bæði innlendar og erlendar rannsóknir hafa leitt í ljós að hafi áhrif á líkur á áhættuhegðun og vímuefnaneyslu, svo sem samband við foreldra, eftirlit og útivistartíma, þátttöku í skipulögðu íþrótta og æskulýðsstarfi, viðhorf til náms og líðan í skóla.

Niðurstöðurnar eru sýndar með samanburði við fyrri ár. Þær miklu breytingar sem íslenskt samfélag hefur gengið í gegnum á undanförnum árum, hafa eflaust vakið ótta meðal margra um að staða þessara þátta í lífi ungs fólks, hafi versnað. Það vekur því sérstaka ánægju að geta þess að andstætt því sem við hefðum ef til vill óttast, eru fjölmargar vísbendingar um að staða ungs fólks hafi batnað á undanförnum árum í samfélaginu. Þannig hefur sá tími sem unglingar og foreldrar verja saman aukist verulega á undanförnum árum, eftirlit foreldra með unglingum hefur að sama skapi aukist, útivist seint á kvöldin hefur dregist saman, vanlíðan í skóla hefur minnkað og trú á tilgangi náms hefur aukist. Þá hefur vímuefnaneysla enn dregist saman. Það er ástæða fyrir okkur öll að fagna þessum niðurstöðum og vert að benda á að það mikla starf, sem hér hefur verið unnið á undanförnum árum í forvörnum meðal ungs fólks, er nú notað sem fyrirmynd starfs víða í Evrópu.

Í ár fögnum við því að nú eru liðnir tveir áratugir síðan æskulýðsrannsóknirnar Ungt fólk voru framkvæmdar hér á landi í fyrsta skipti. Rannsóknirnar hófu göngu sína að frumkvæði Þórólfs Þórlindssonar prófessors, árið 1992 þegar Rannsóknarstofnun uppeldis- og menntamála (RUM), í samstarfi við menntamálaráðuneytið, framkvæmdi kannananir meðal nemenda í efstu bekkjum grunnskóla og í framhaldsskólum landsins. Þegar hlutverki RUM var breytt í námsmatsstofnun, tóku nokkrir félagsvísindamenn innan rannsóknarmiðstöðvarinnar Rannsókna & greiningar sig saman um halda rannsóknunum áfram. Þær höfðu á þessum tíma þegar sannað gildi sitt sem grundvöllur stefnumótunar í málefnum ungs fólks hér landi.

Frá því Rannsóknir & greining hóf starfsemi hafa Ungt fólk rannsóknirnar margfaldast að umfangi en frá árinu 1997 hafa þær verið unnar á hverju ári í árgöngum nemenda frá 5. bekk grunnskóla og í gegnum framhaldsskóla, oft meðal nokkurra árganga sama

árið. Þá hafa í tvígang verið unnar Ungt fólk rannsóknir á högum og líðan ungmenna á framhaldsskólaaldri sem ekki stunda hefðbundið nám. Frá árinu 1997 og fram á þennan dag hefur gagnasöfnun meðal alls þýðis íslenskra nemenda verið eitt af megineinkennum Ungt fólk rannsóknanna og gert okkur kleift að vinna staðbundnar og ítarlegar greiningar á bæði fámennum og fjölmennum samfélagseiningum. R&G hefur kappkostað frá upphafi að gögn rannsóknanna séu nýtt sem best með þekkingarsköpun og velferð barna og ungmenna í íslensku samfélagi að leiðarljósi, sem og til rannsókna fyrir vísindafólk og við þjálfun nemenda þeirra.

Samhliða vaxandi kröfum um rannsóknarmiðaða stefnumótun hafa þeir sem starfa að málefnum barna og ungmenna á Íslandi nýtt sér niðurstöður Ungt Fólk rannsóknanna í síauknum mæli, í eftirliti, úttektum og stefnumótun í málefnum unglinga. Vísindalegt gildi rannsóknanna er mikið og hafa þær stuðlað að aukinni þekkingu á mikilvægum þáttum er snerta börn og ungmenni á Íslandi. Hagnýtt gildi rannsóknanna er einnig mjög mikið.

Rannsóknir & greining hefur kappkostað að hámarka nýtingu gagnanna með því að greina staðbundnar niðurstöður fyrir sveitarfélög, skóla, hverfaráð og aðra á hverju ári og koma niðurstöðunum til vettvangs, ekki síðar en þremur til fjórum mánuðum eftir hverja gagnasöfnun. Í dag er svo komið að R&G vinnur um 100 skýrslur á ári úr gögnum rannsóknanna í 5.-7. bekk og 8.-10. bekk fyrir fyrrgreinda aðila. Þá hafa gögn rannsóknanna úr framhaldsskólum landsins verið nýtt í auknum mæli og sem dæmi voru um 100 sértækar skólaskýrslur unnar úr síðustu framhaldsskólakönnun frá árinu 2010.

Samstarfsaðilar Rannsókna & greiningar eru fjölmargir en stuðningur ráðuneytisins við rannsóknirnar hefur gert það að verkum að velflest sveitarfélög í landinu nýta sér upplýsingar úr rannsóknunum þar sem greint er frá högum og líðan barna og ungmenna á hverjum stað. Sem dæmi þá nýta sveitar félög sem í búa milli 70 og 80% landsmanna sér niðurstöður rannsóknanna ár hvert til ákvarðanatöku í stefnumálum og aðgerðum sem lúta að börnum og ungmennum. Þá njóta um 70% nemenda landsins þess að unnar eru sértækar skólaskýrslur fyrir skólana svo skoða megi stöðu mála í viðkomandi skóla.

Í þróun og framkvæmd Ungt fólk rannsóknanna hefur starfsfólk Rannsókna & greiningar og mennta- og menningarmálaráðuneytisins notið góðs af einstöku samstarfi við skólastjórnendur, kennara og nemendur í grunn- og framhaldsskólum landsins. Án samstarfs þessara aðila væru rannsóknirnar ekki framkvæmanlegar.

Aðferð

Þátttakendur og framkvæmd

Gögnin sem þessi skýrsla byggir á eru byggð könnun sem lögð var fyrir alla nemendur í 8. – 10. bekk á Íslandi í febrúarmánuði árið 2012. Framkvæmd og úrvinnsla rannsóknarinnar var á vegum Rannsókna & greiningar í Háskólanum í Reykjavík. Spurningalistar voru sendir í alla skóla á landinu þar sem kennarar sáu um að leggja þá fyrir eftir skýrum fyrirmælum. Með hverjum spurningalista fylgdi ómerkt umslag sem þátttakendur settu listann í að útfyllingu lokinni. Ítrekað var fyrir þátttakendum að rita hvorki nafn né kennitölu á spurningalistana svo útilokað væri að rekja svörin til þeirra. Jafnframt voru þeir vinsamlegast beðnir um að svara öllum spurningunum eftir bestu samvisku og biðja um hjálp ef þeir þyrftu á að halda. Allir nemendur sem sátu í kennslustundum daginn sem könnunin fór fram svöruðu spurningalistanum. Í ár fengust samtals gild svör frá 11,223 nemendum í 8.-10. bekk, og var því heildarsvarhlutfall á landsvísu um 86%.

Mælitæki

Mælitæki rannsóknarinnar eru ítarlegir spurningalistar, fyrir nemendur í 8.-10. bekk, sem hafa verið þróaðir ár frá ári, fyrst af starfsfólki Rannsóknastofnunar uppeldis- og menntamála en á síðari árum af Rannsóknum & greiningu. Spurningarnar eru mótaðar af fagfólki í félagsvísindum þar sem farið er eftir ströngum kröfum um að þær geti af sér öruggar niðurstöður, að áreiðanleiki og réttmæti sé ávallt í fyrirrúmi.

Vert er að hafa í huga þegar niðurstöður fyrir nemendur á Seltjarnarnesi eru bornar saman við aðra hópa, að sveiflur milli ára gætu virst meiri í sveitarfélaginu en sambærilegar sveiflur á höfuðborgarsvæðinu og á landinu í heild sökum þess að fjöldi nemenda er þar mun meiri.

Í töflu 1 má sjá fjölda þátttakenda á Seltjarnarnesi undanfarin ár, greint eftir bekkjum. Árið 2012 var heildarsvarhlutfall nemenda á Seltjarnarnesi 91,4%. Svarhlutfallið var 89,7 % í 10. bekk, 94,8% í 9. bekk og 85,2% í 8. bekk.

Tafla 1. Fjöldi þátttakenda í 8., 9. og 10. bekk á Seltjarnarnesi árin 2001-2012

	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
8. bekkur	46	56	69	54	63	41	66	63	*	77
9. bekkur	55	65	54	63	66	54	68	76	61	65
10. bekkur	70	47	69	63	63	60	66	73	68	66
Bekkur óskilgreindur	0	0	1	4	2	3				
Alls:	171	168	193	184	194	158	200	212	129	208

* Árið 2004 var könnunin ekki lögð fyrir nemendur í 8. bekk .

Neysla tóbaks, áfengis og annarra vímuefna

Daglegar reykingar

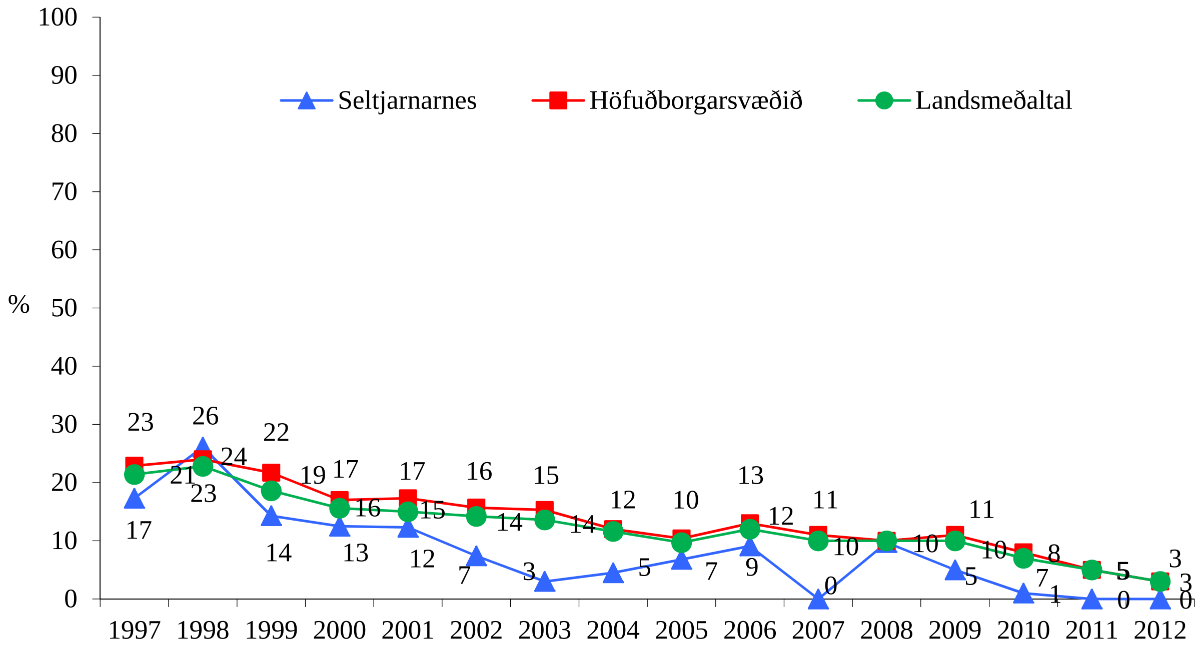

Mynd 1. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem reykja daglega, árin 1997-2012.

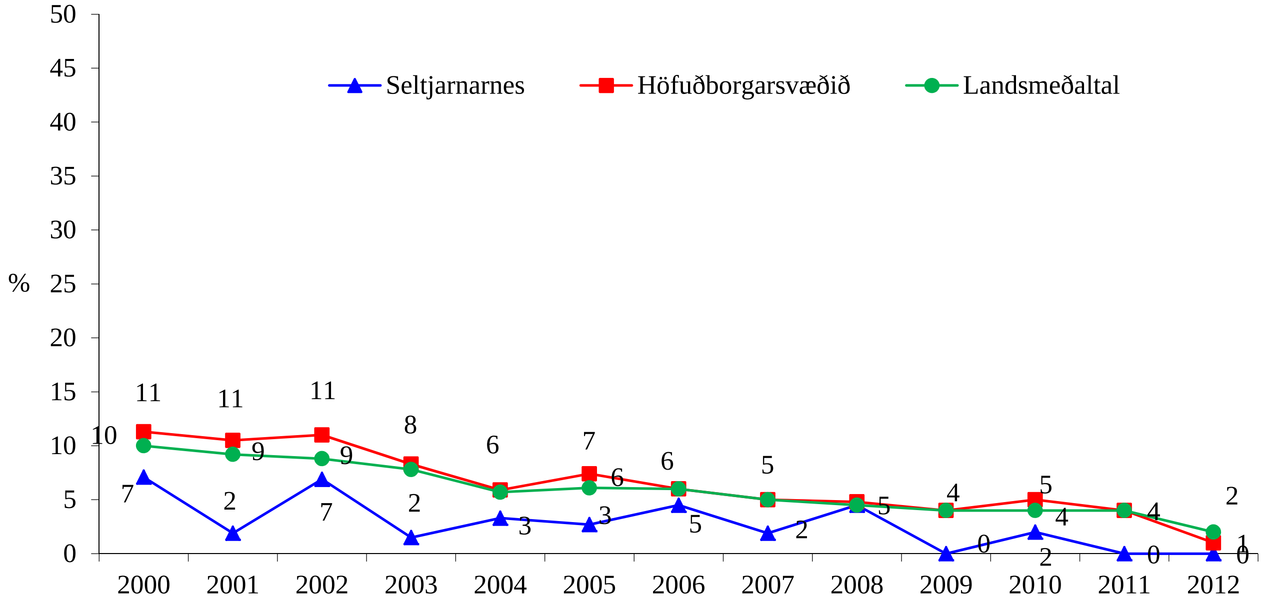

Mynd 2. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem reykja daglega, árin 2000-2012.

©2012 Rannsóknir & greining

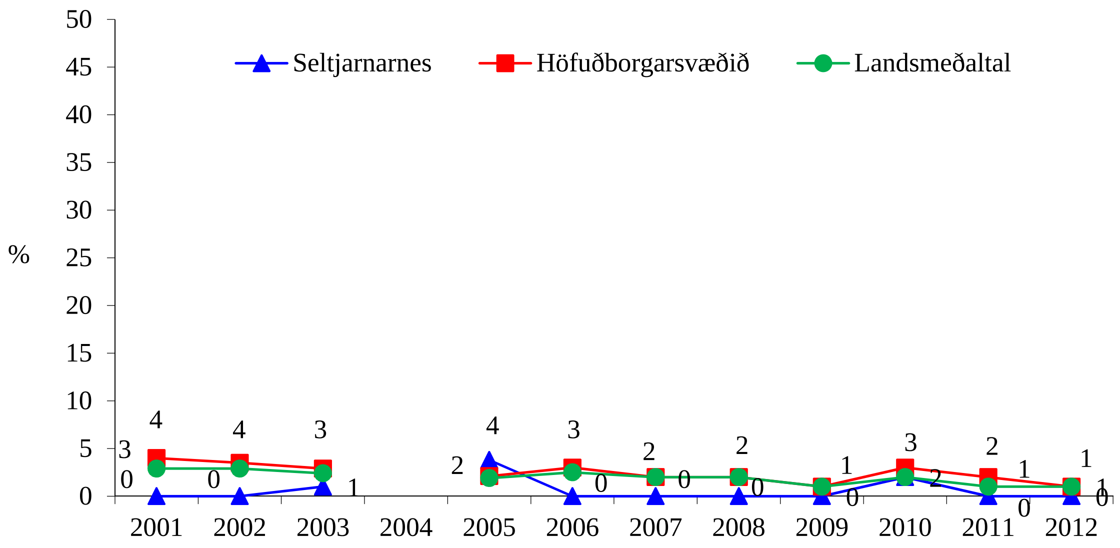

Mynd 3. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem reykja daglega, árin 2001-2012.

Munn- og neftóbaksnotkun

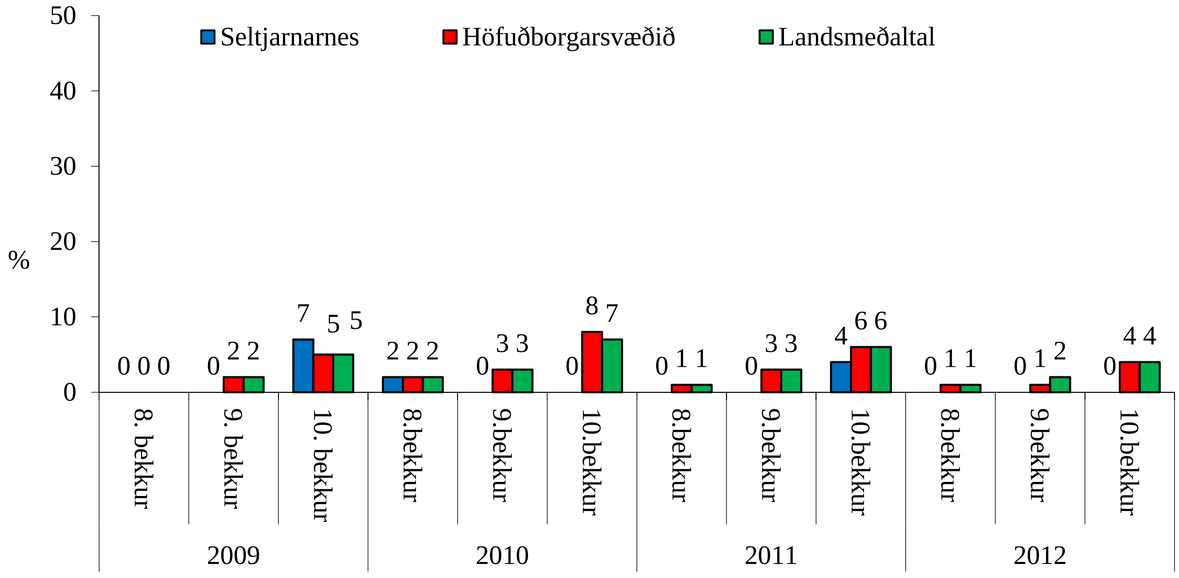

Mynd 4. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 til 2012.

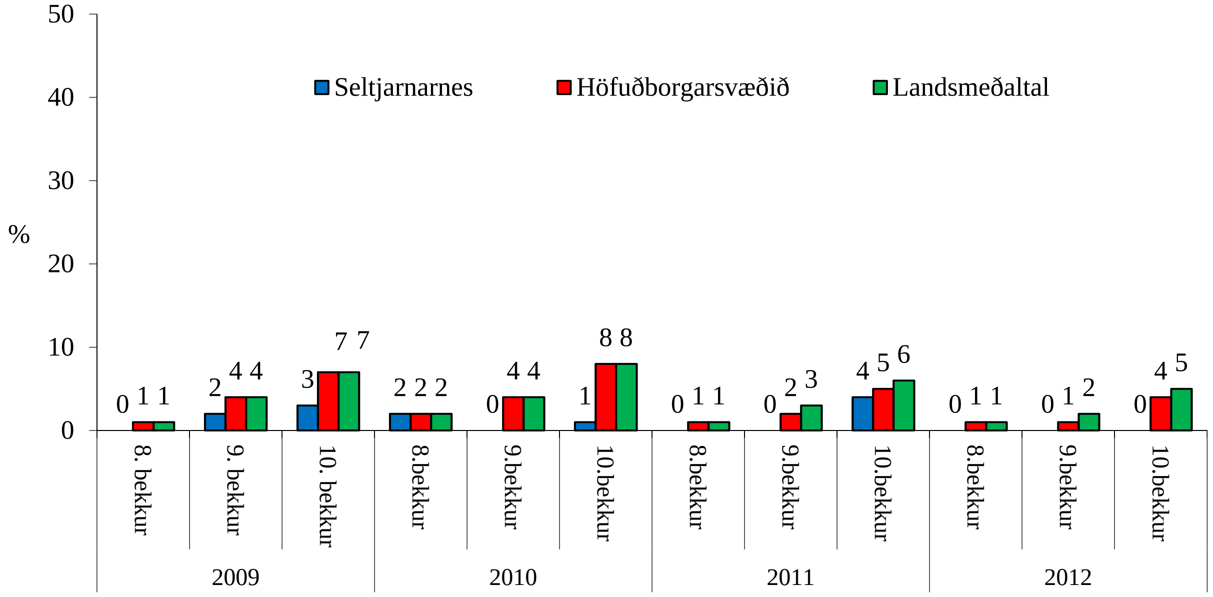

Mynd 5. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak 20 sinnum eða oftar um ævina, árin 2009 til 2012.

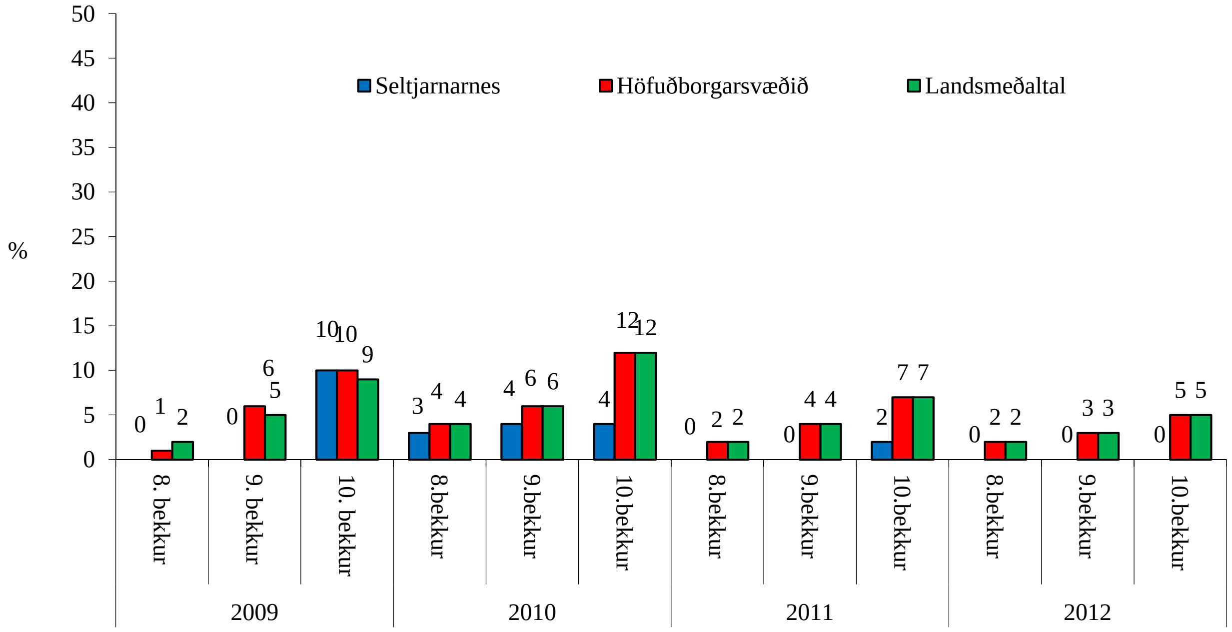

Mynd 6. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak einu sinni eða oftar sl. 30 daga, 2009 til 2012.

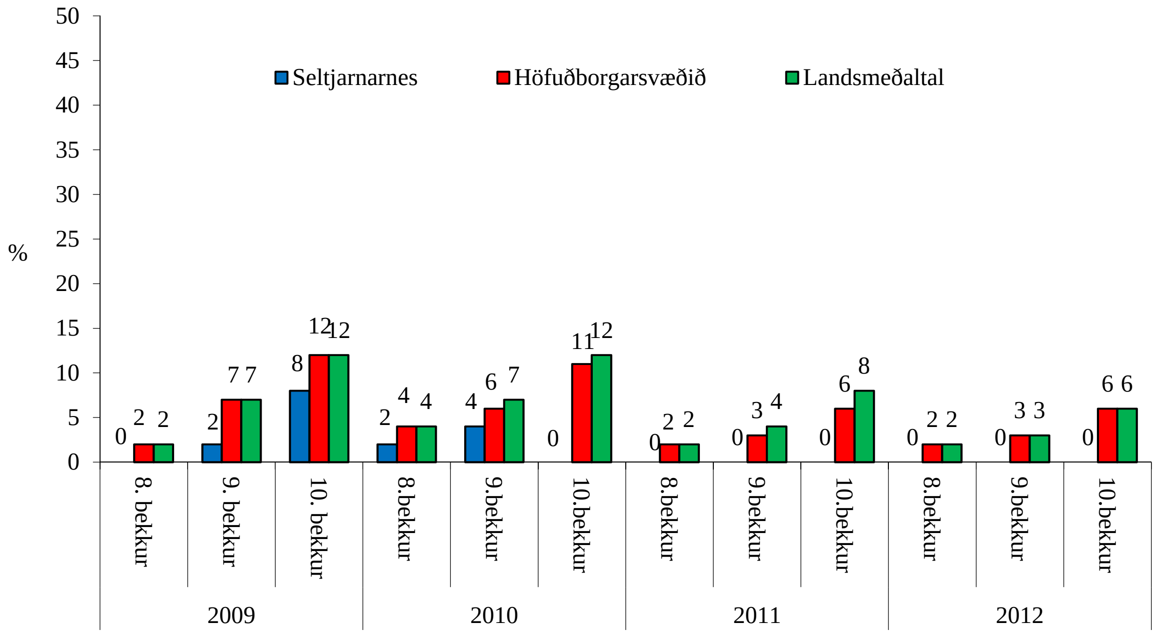

Mynd 7. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak einu sinni eða oftar sl. 30 daga, 2009 til 2012.

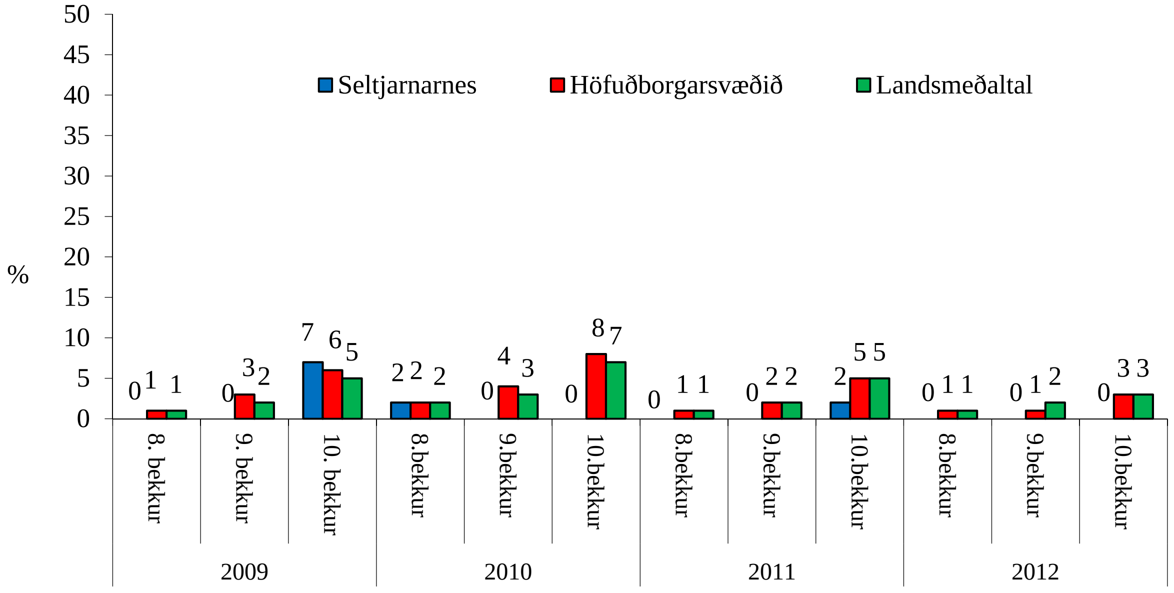

Mynd 8. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað munntóbak þrisvar sinnum eða oftar sl. 30 daga, 2009 til 2012.

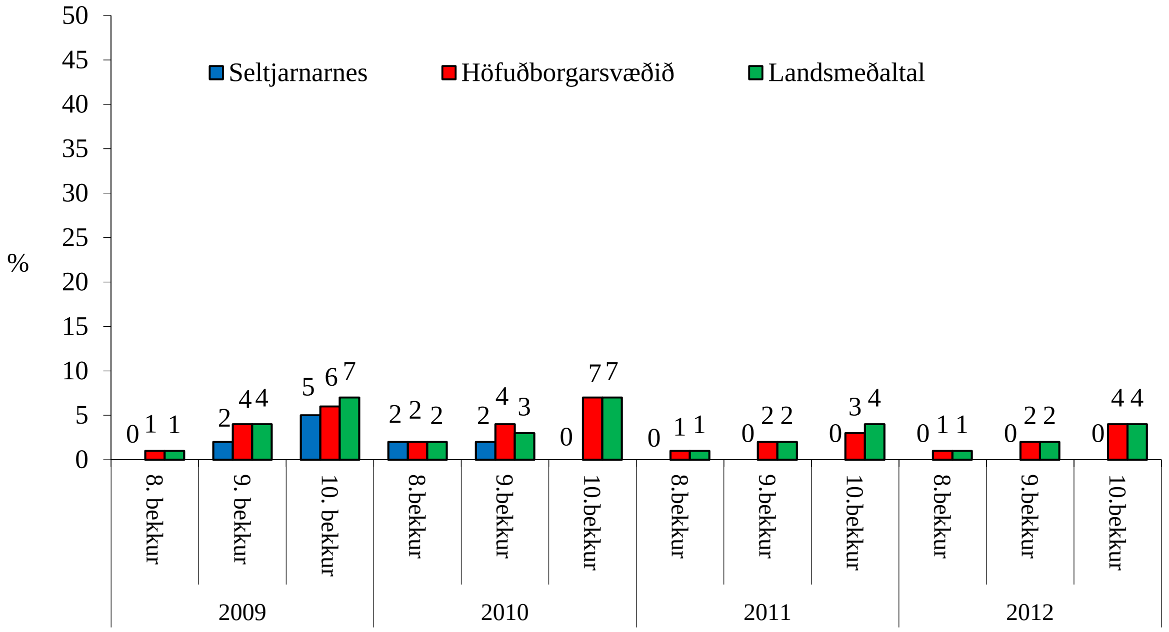

Mynd 9. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað neftóbak þrisvar sinnum eða oftar sl. 30 daga, 2009 til 2012.

Áfengisneysla

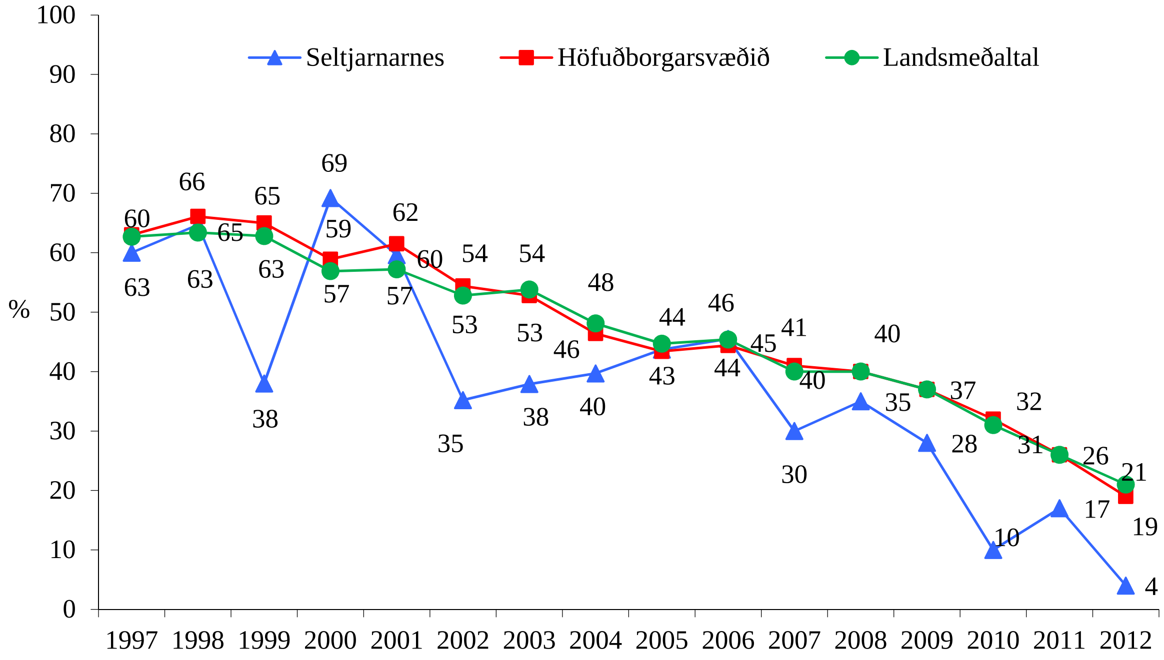

Mynd 10. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einhvern tíma um ævina, árin 1997 – 2012.

<u>Ölvun síðastliðna 30 daga</u>

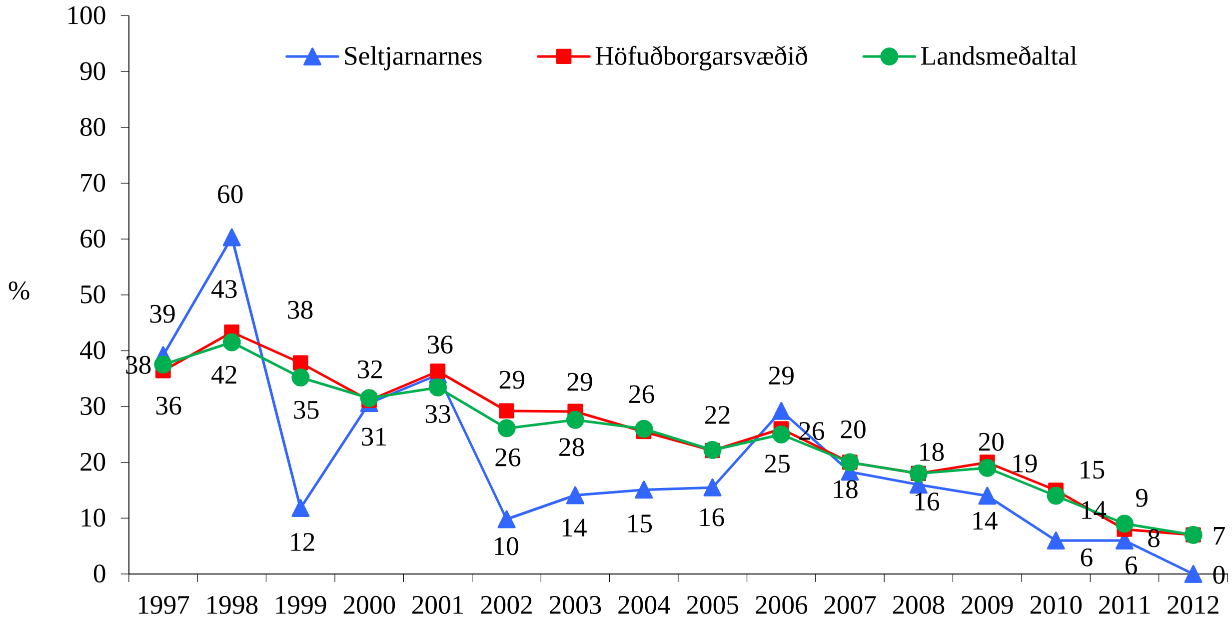

Mynd 11. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 1997 til 2012.

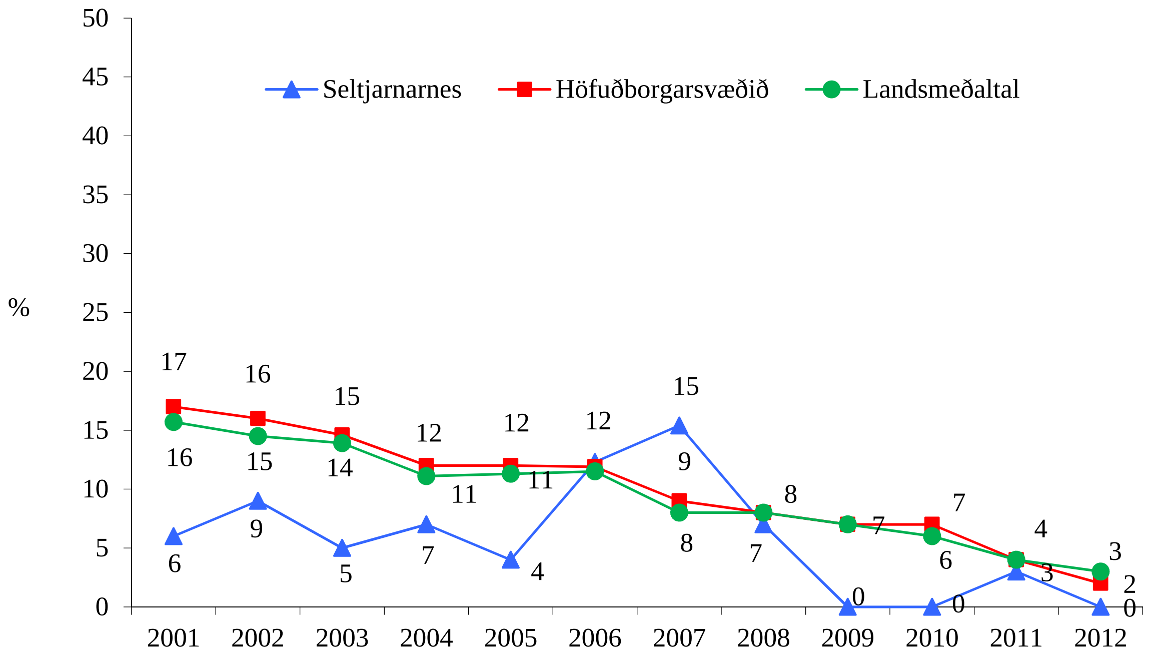

Mynd 12. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 til 2012.

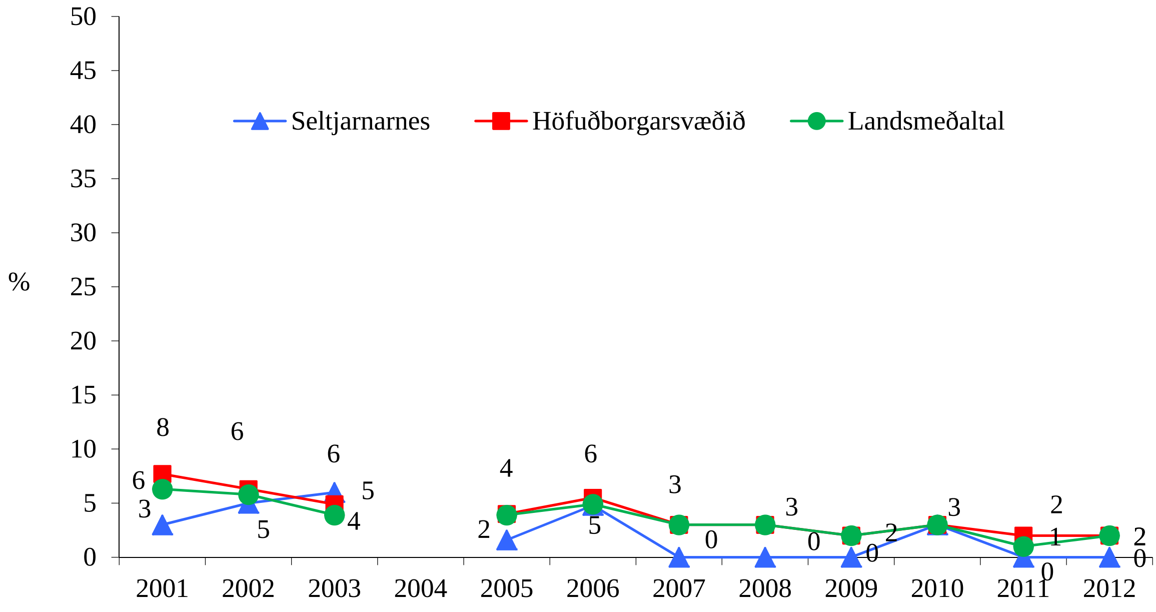

Mynd 13. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa orðið ölvaðir einu sinni eða oftar síðastliðna 30 daga, árin 2001 til 2012.

Tafla 2. Hlutfall nemenda í 10. bekk grunnskólum á Seltjarnarnesi, árin 2011 og 2012 sem hafa drukkið áfengi (stundum eða oft) á tilteknum stöðum.

	2011 (%)			2012 (%)		
	Seltjarnarnes	**Höfuðbsv.**	**Landið**	**Seltjarnarnes**	**Höfuðbsv.**	**Landið**
Heima hjá mér:	0	3	3	0	2	2
Heima hjá öðrum:	0	11	12	0	9	9
Í bænum:	0	6	7	0	4	6
Á skemmtistað eða pöbb:	0	3	4	0	2	3
Á grunnskólaballi:	0	1	1	0	1	1
Á framhaldsskólaballi:	0	1	1	0	1	2

Neysla annarra vímuefna

Hassneysla

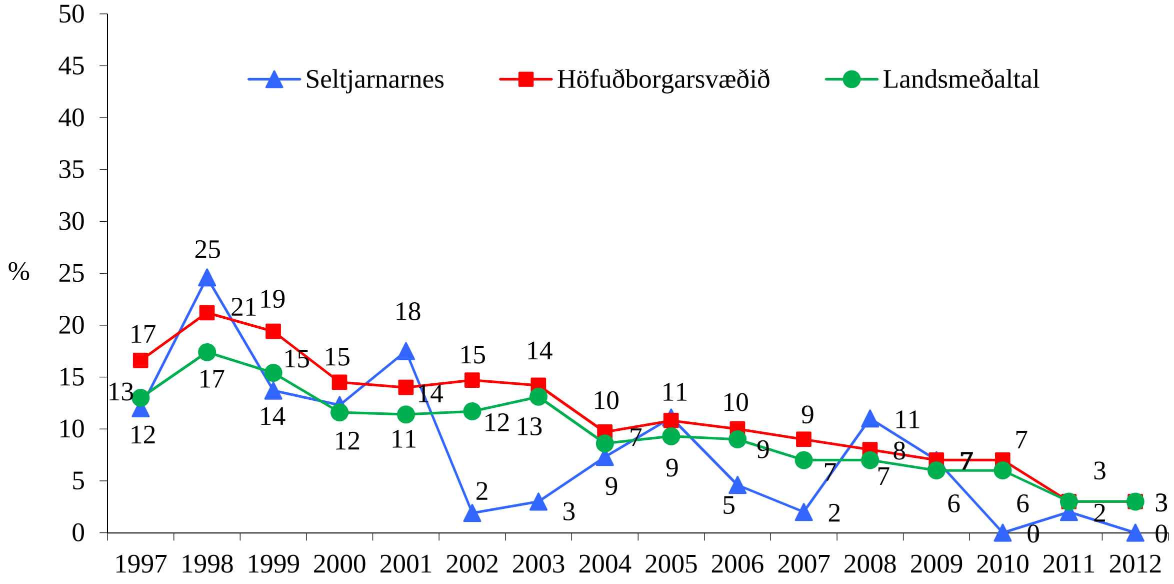

Mynd 14. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 1997 til 2012.

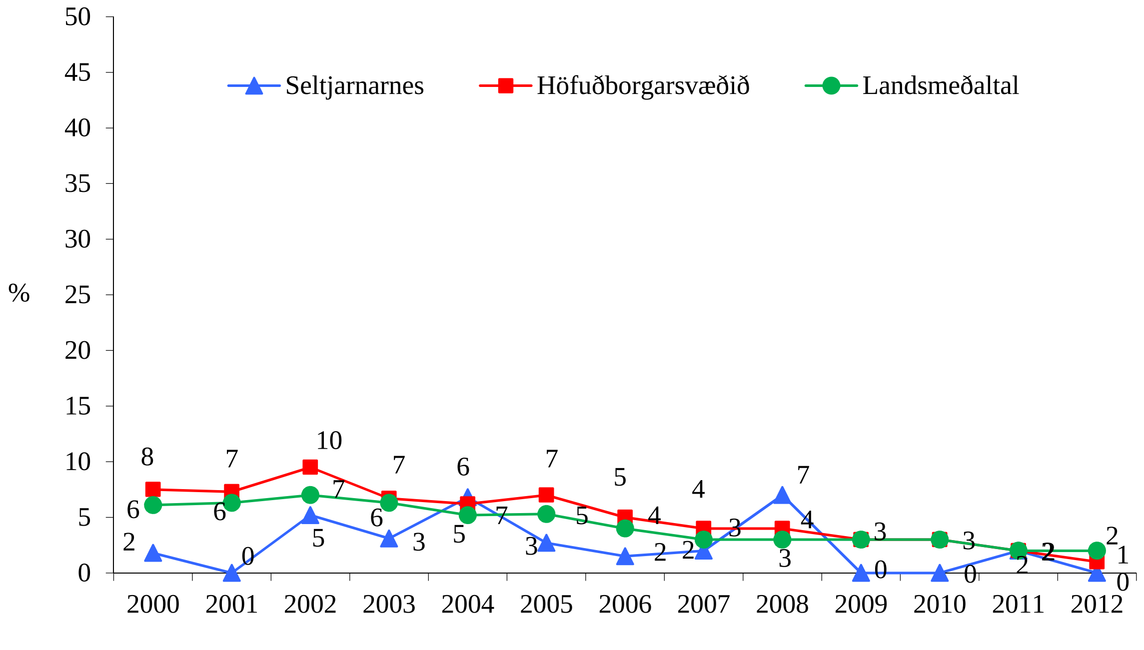

Mynd 15. Hlutfall nemenda í 9. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2000 til 2012.

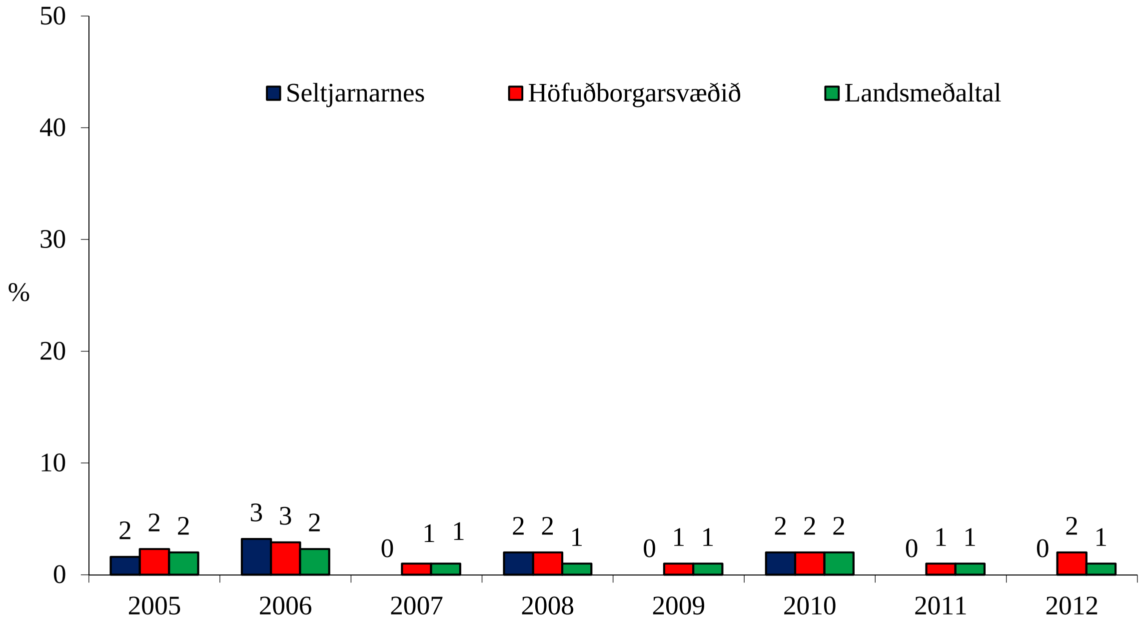

Mynd 16. Hlutfall nemenda í 8. bekk sem hafa notað hass einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012.

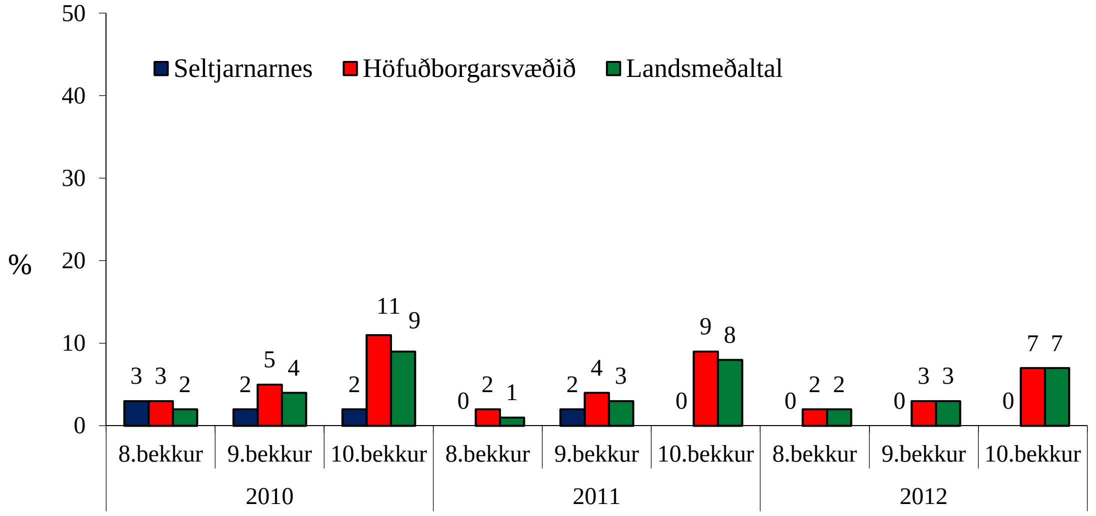

Mynd 17. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem segjast hafa notað marijúana einu sinni eða oftar um ævina árin 2010 til 2012.

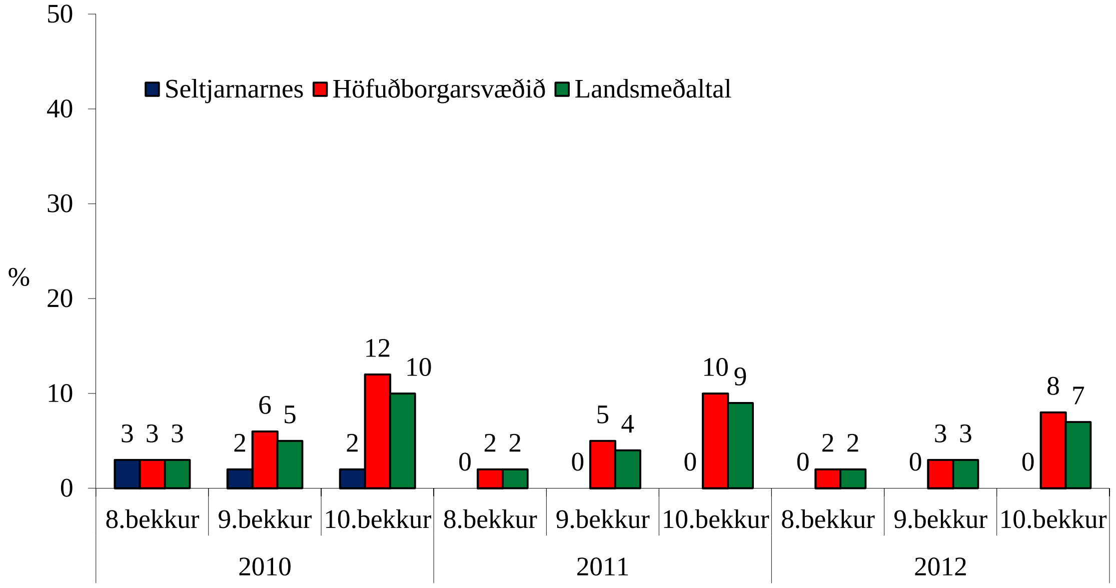

Mynd 18. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem hafa notað hass EÐA marijúana einu sinni eða oftar um ævina, árim 2010 til 2012.

Er hass eða maríjúana hættulegt?

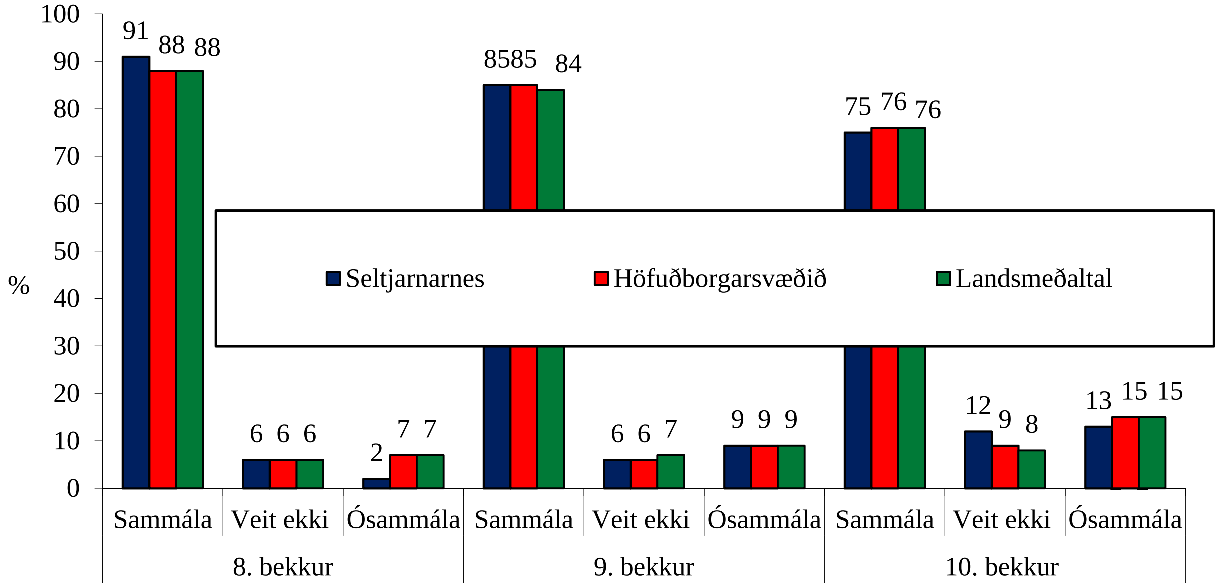

Mynd 19. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem eru sammála, óviss eða ósammála fullyrðingunni: það er hættulegt að nota maríjúana, árið 2012.

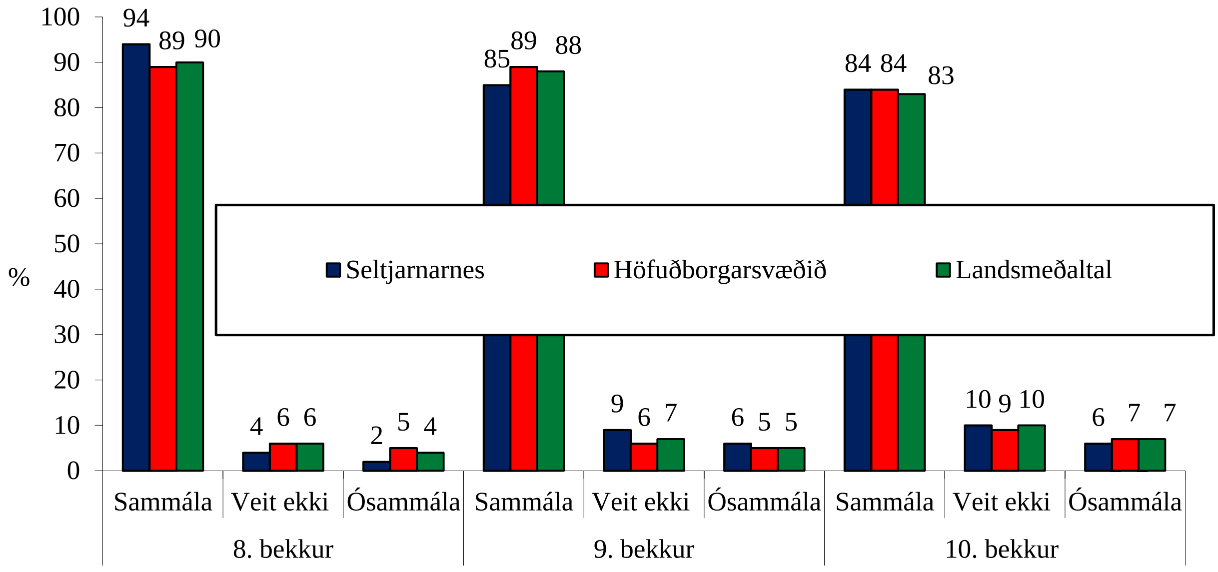

Mynd 20. Hlutfall nemenda í 8., 9. og 10. bekk sem eru sammála, óviss eða ósammála fullyrðingunni: það er hættulegt að nota hass, árið 2012.

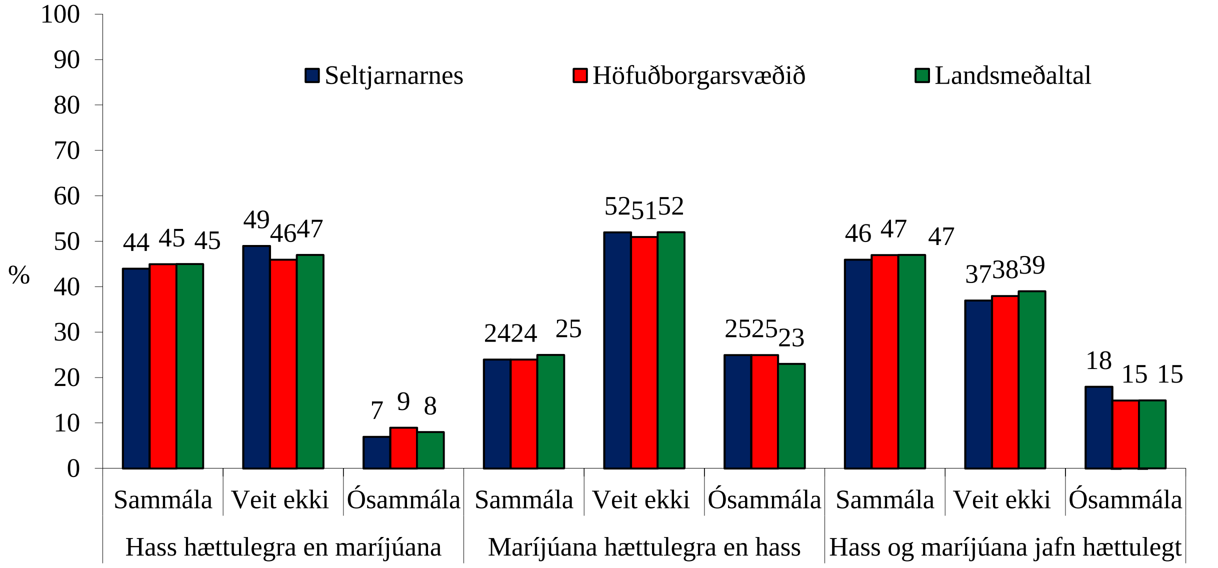

Mynd 21. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem eru sammála, óviss eða ósammála fullyrðingunum: hass er hættulegra en maríjúana, maríjúana er hættulegra en hass, hass og maríjúna er jafnhættulegt, árið 2012.

©2012 Rannsóknir & greining

Neysla annarra ólöglegra vímuefna

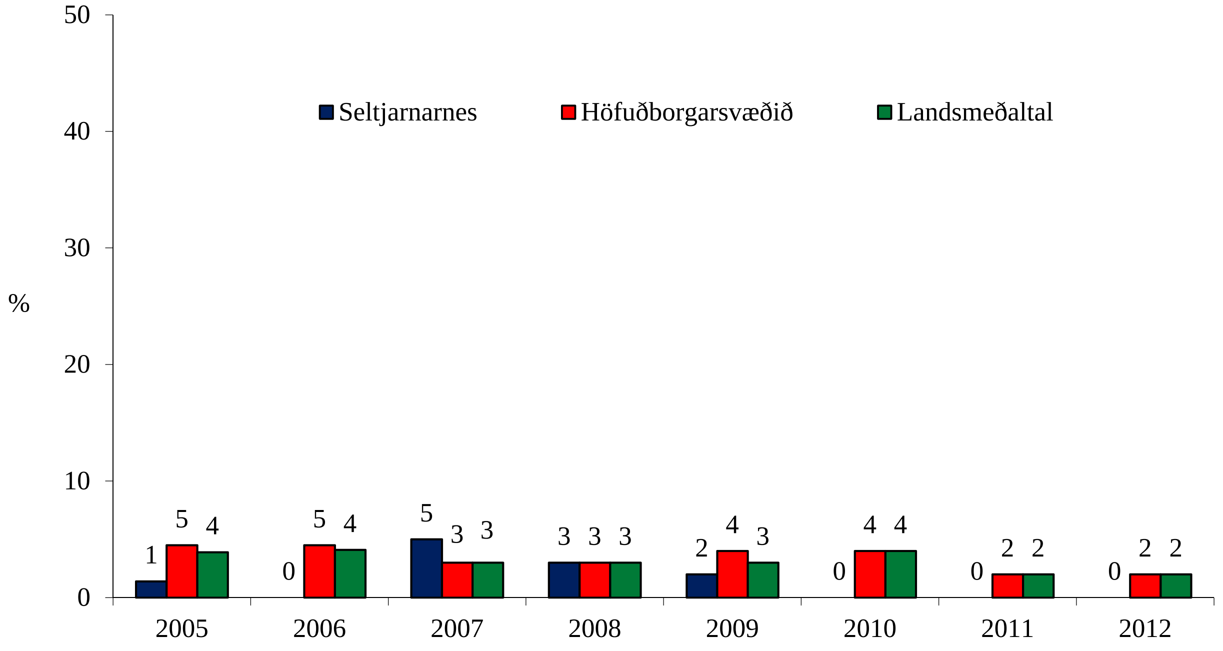

Mynd 22. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað amfetamín einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012.

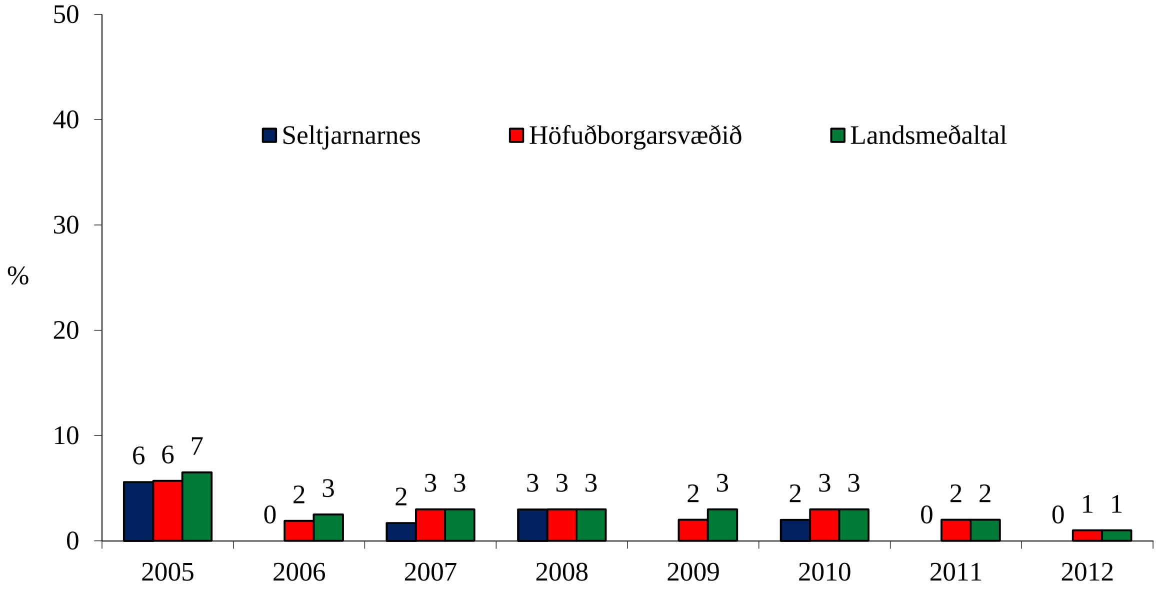

Mynd 23. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sniff (t.d. lím) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012.

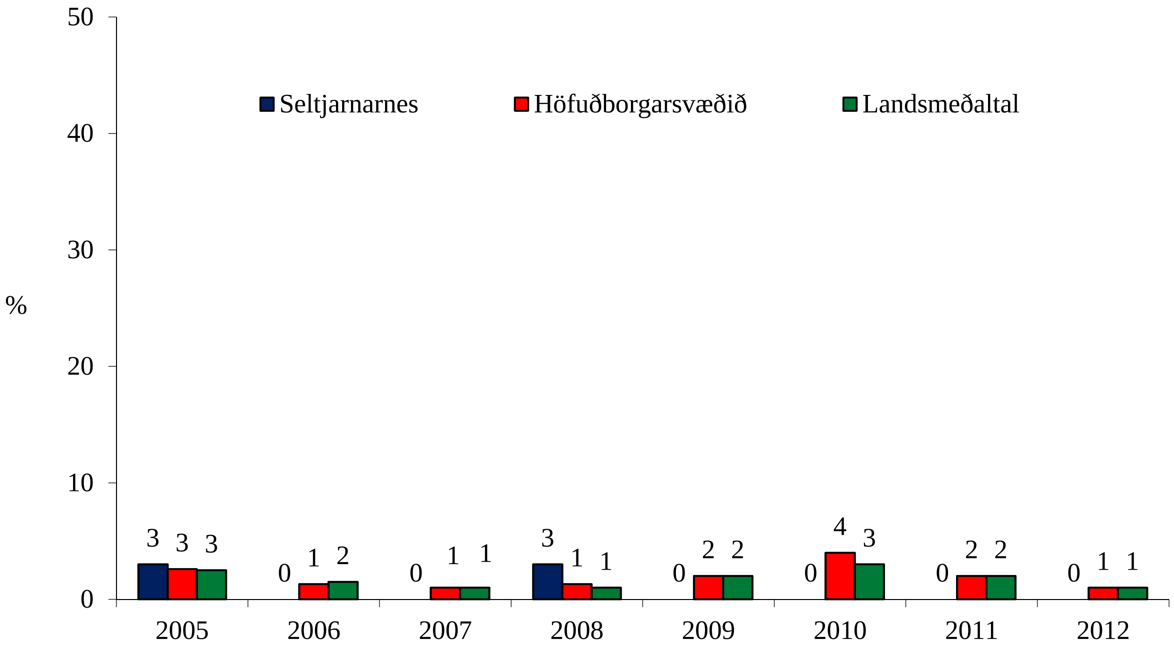

Mynd 24. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað sveppi (sem vímuefni) einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012.

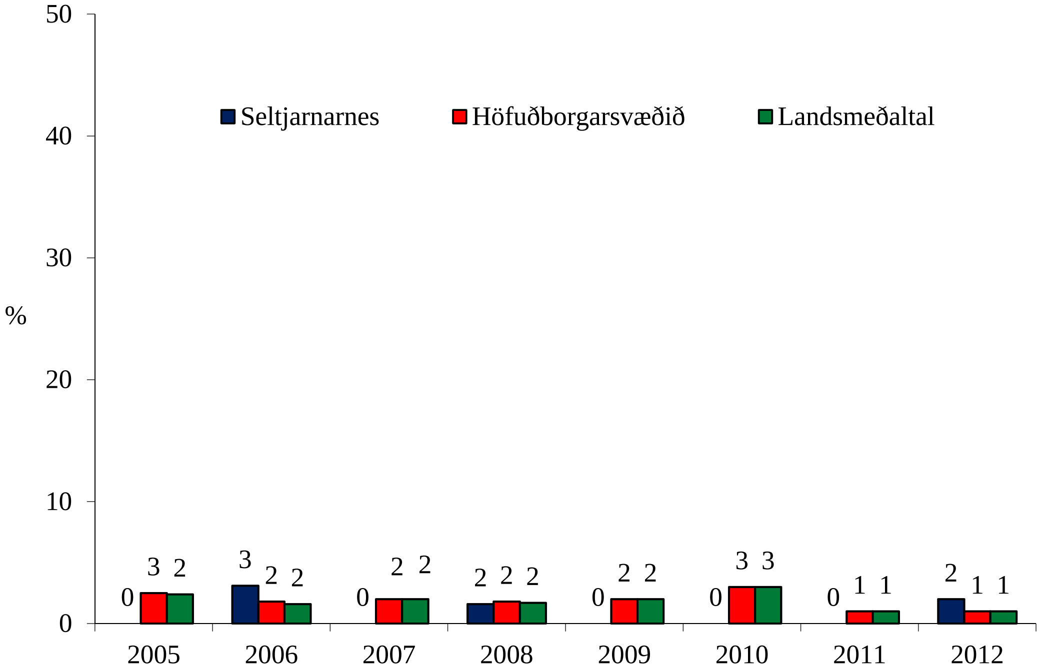

Mynd 25. Hlutfall nemenda í 10. bekk sem hafa notað E-töflu einu sinni eða oftar um ævina, árin 2005 til 2012.

Félagslegir þættir

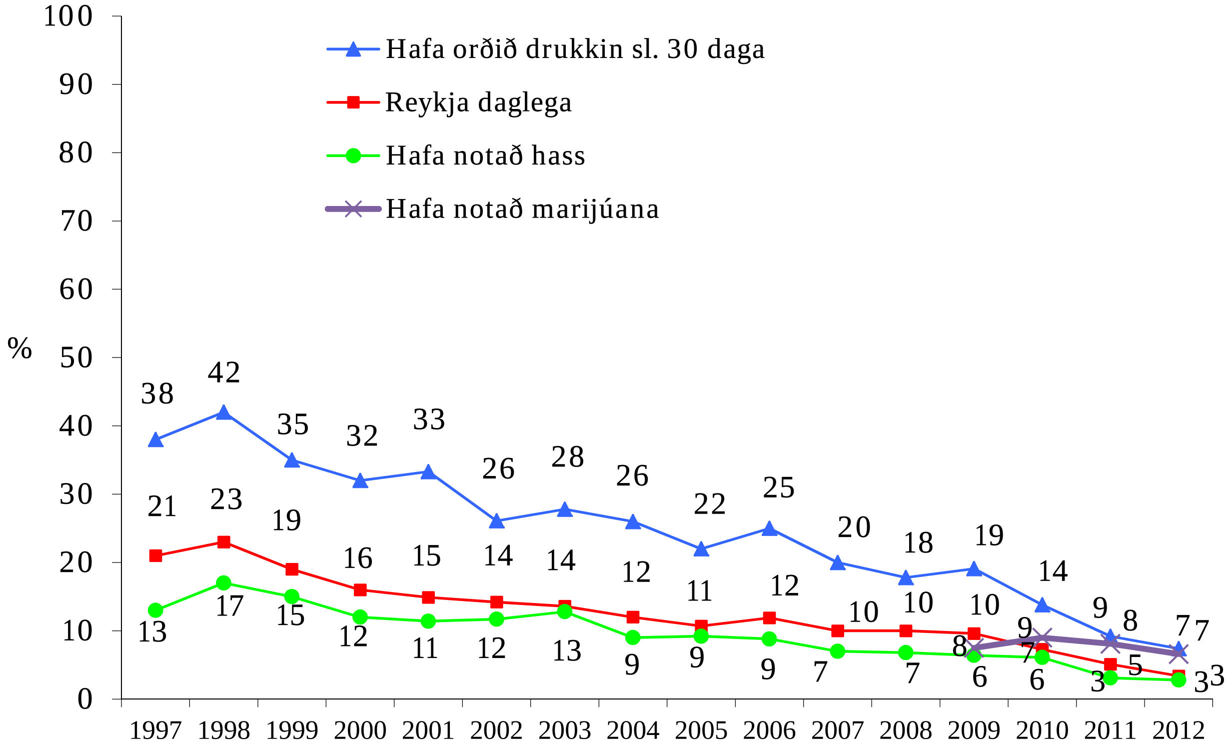

Mynd 26. Þróun vímuefnaneyslu unglinga í 10. bekk á Íslandi árin 1992 til 2012.

Samvera foreldra og unglinga

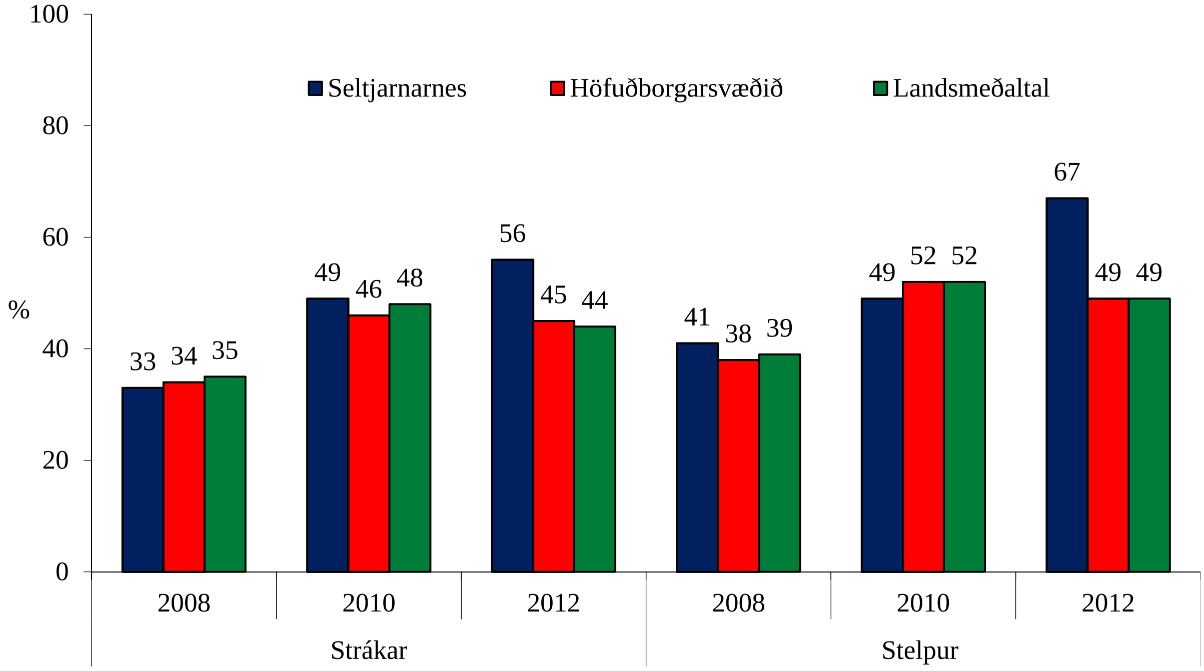

Mynd 27. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja það eiga oft eða nær alltaf við um þau að vera með foreldrum sínum utan skólatíma á virkum dögum 2008, 2010 og 2012.

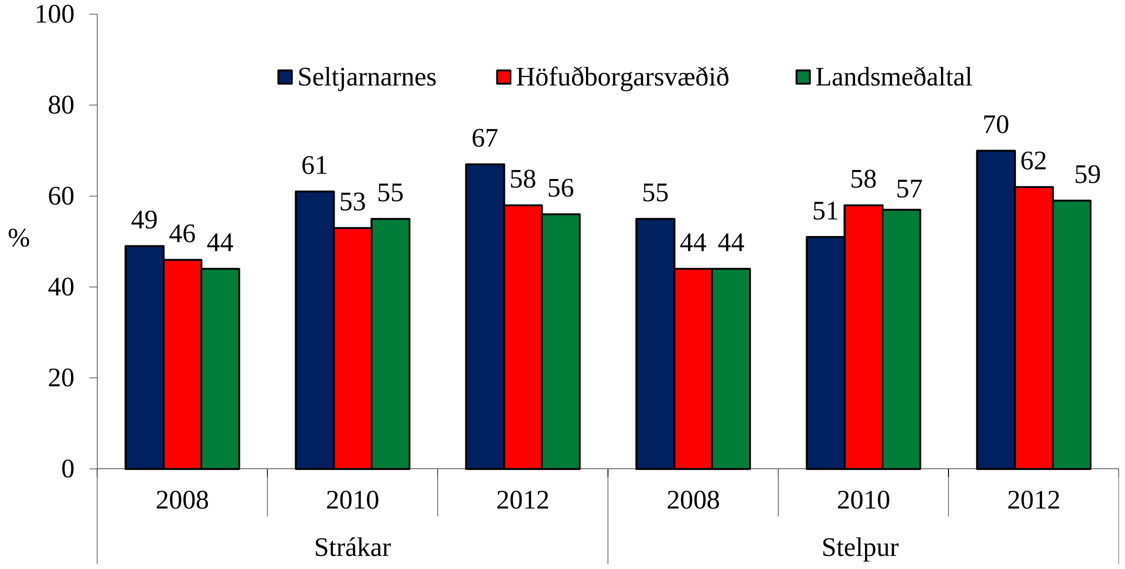

Mynd 28. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja það eiga oft eða nær alltaf við um þau að vera með foreldrum sínum um helgar, 2008, 2010 og 2012.

Eftirlit og stuðningur foreldra

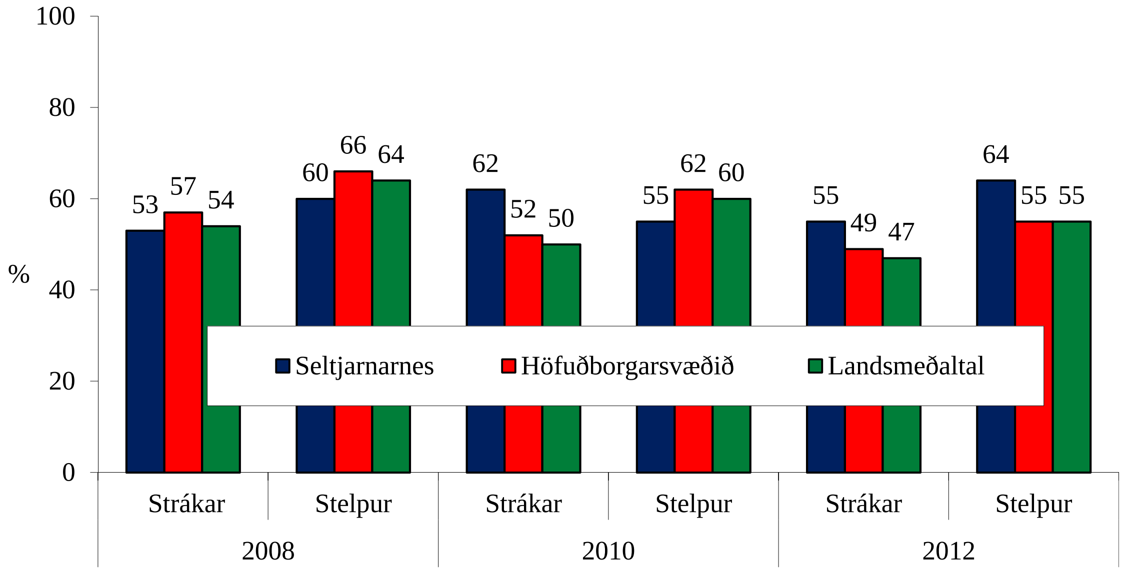

Mynd 29. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja að það eigi mjög eða frekar vel við um þau að foreldra þeirra setji ákveðnar reglur um hvað þau megi gera utan heimilis árin 2008, 2010 og 2012.

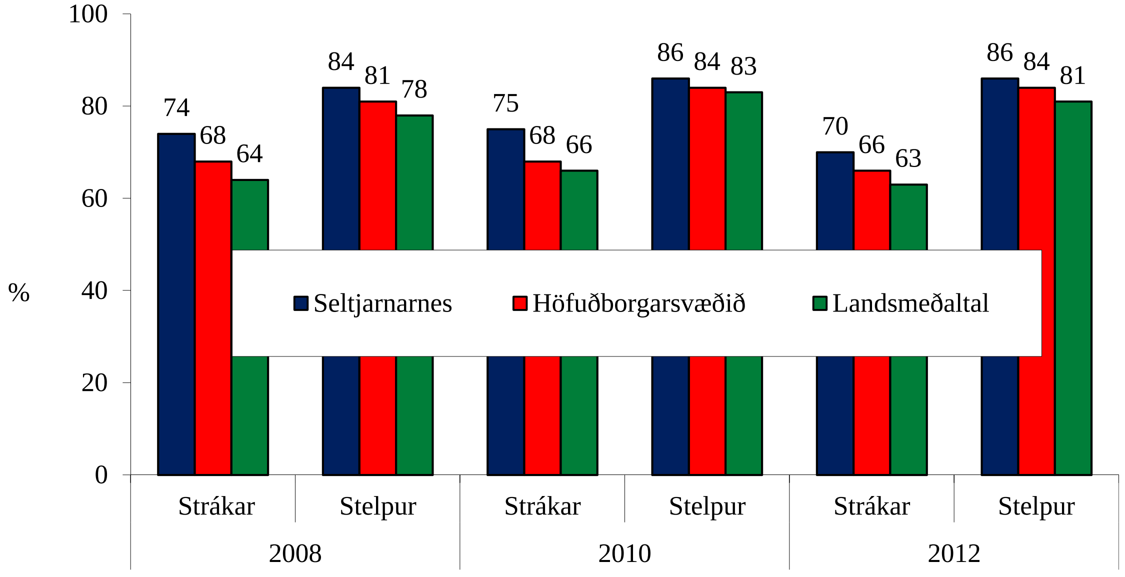

Mynd 30. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja að það eigi mjög eða frekar vel við um þau að foreldrar þeirra fylgist með því með hverjum þau eru á kvöldin, árin 2008, 2010 og 2012.

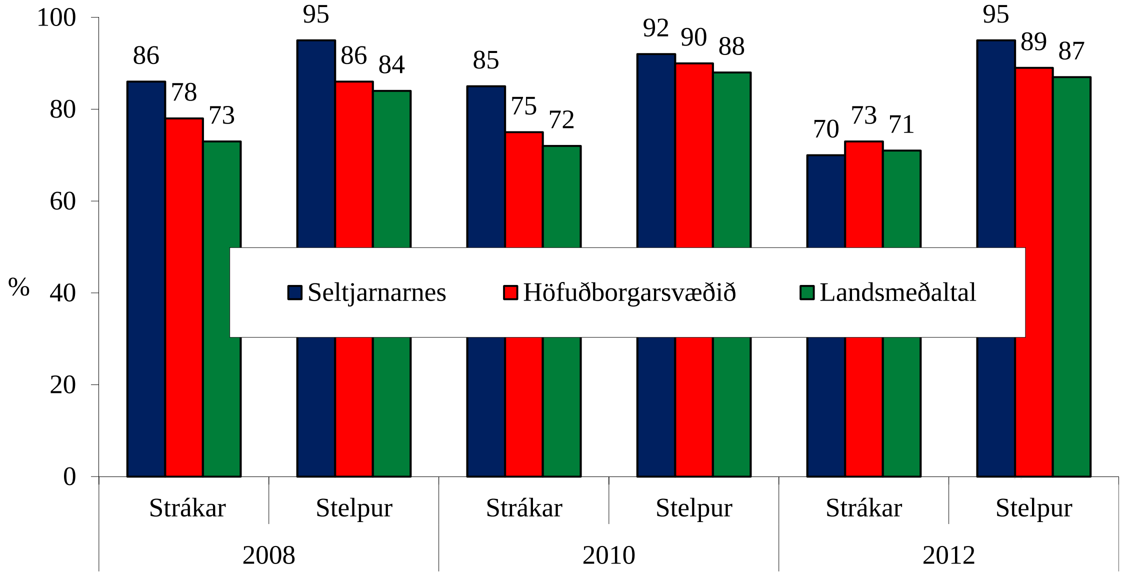

Mynd 31. Hlutfall nemenda stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segja að það eigi mjög eða frekar vel við um þau að foreldrar þeirra viti hvar þau séu á kvöldin, árin 2008, 2010 og 2012.

Fjárhagsaðstæður heimilisins

Tafla 3. Hlutfall nemenda í 9. og 10. bekk á Seltjarnarnesi samanborið við landið í heild, sem telja foreldra sína stundum eða oft eiga í fjárhagslegum erfiðleikum, árin 2010 og 2012.

Ár	2010		2012	
Fjárhagsaðstæður:	**Seltj.nes**	**Landið**	**Seltj.nes**	**Landið**
Foreldrar eru illa staddir fjárhagslega	8%	7%	2%	6%
Foreldrar hafa ekki efni á því að reka bíl	3%	3%	2%	3%
Foreldrar hafa varla næga peninga til að borga brýnustu	3%	5%	2%	5%
Foreldrar hafa ekki ráð á þeirri tómstundastarfsemi	4%	4%	2%	4%

Útivistartími

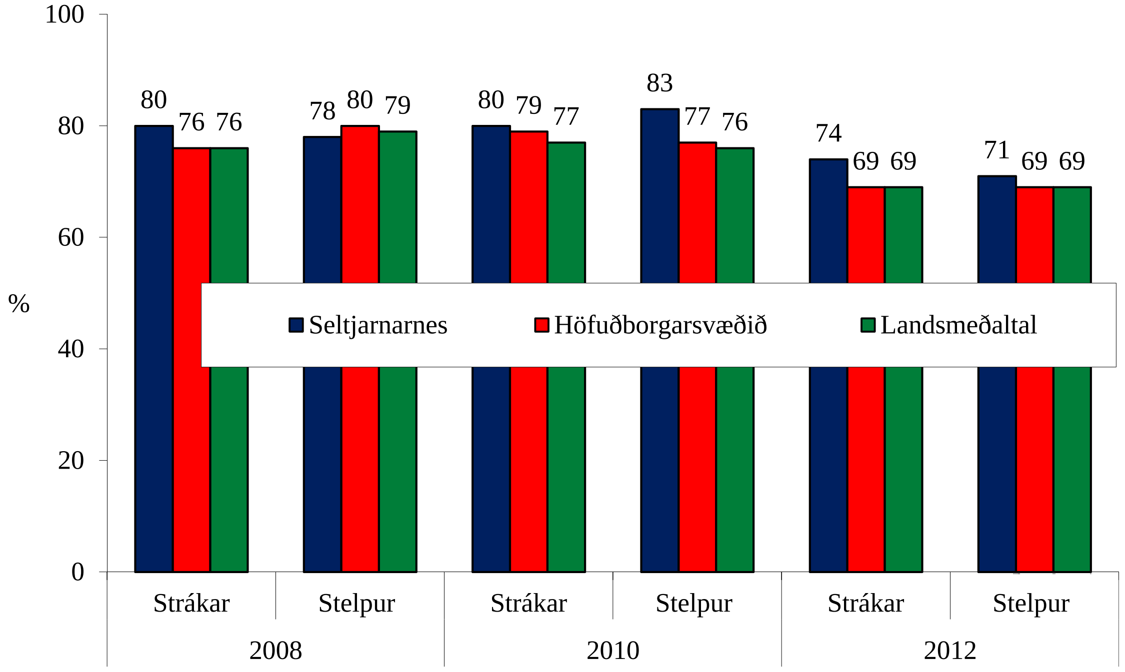

Mynd 32. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segjast hafa verið úti eftir klukkan tíu að kvöldi, einu sinni eða oftar sl. 7 daga 2008, 2010 og 2012.

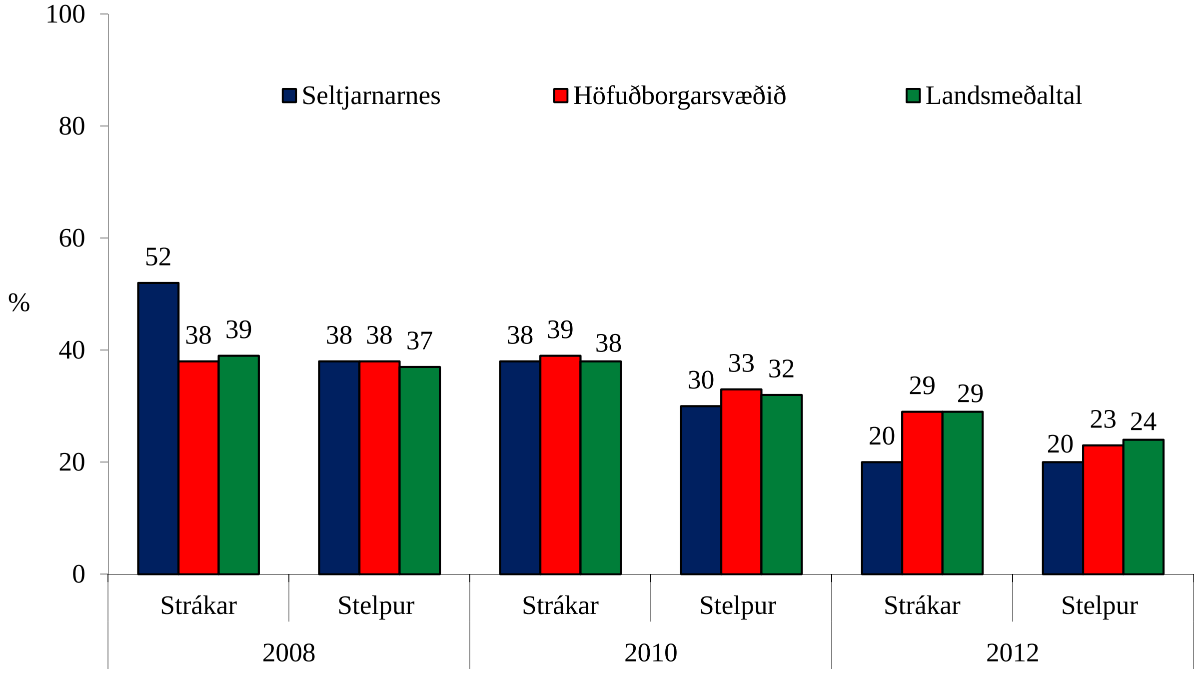

Mynd 33. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segjast hafa verið úti eftir klukkan tíu að kvöldi, þrisvar sinnum eða oftar sl. 7 daga 2008, 2010 og 2012.

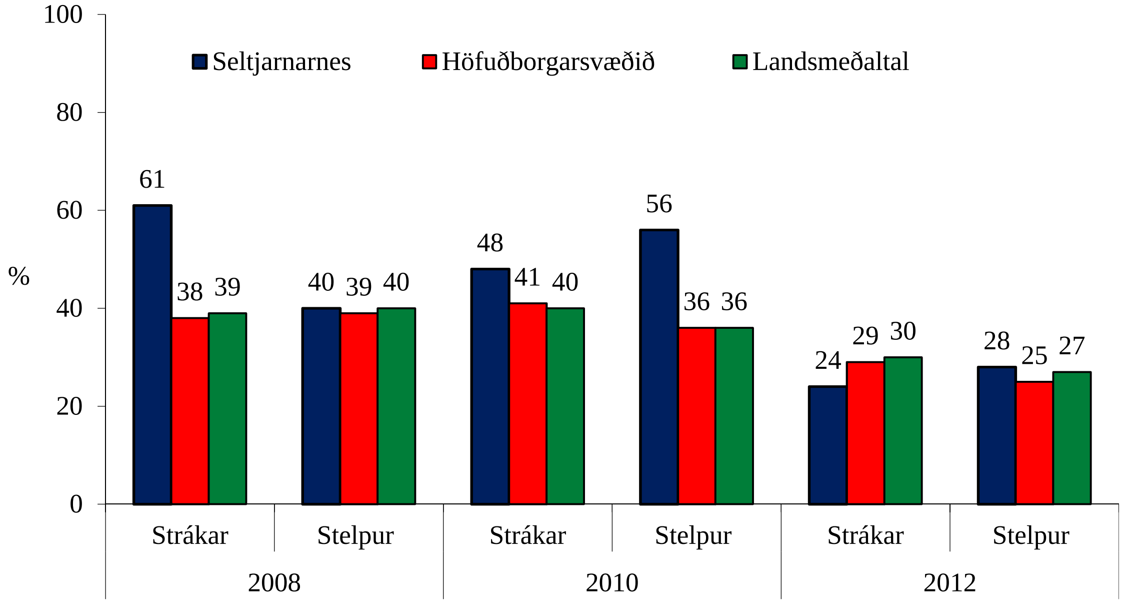

Mynd 34. Hlutfall stráka og stelpna í 9. og 10. bekk sem segjast hafa farið út og komið heim eftir miðnætti, einu sinni eða oftar sl. 7 daga, árin 2008, 2010 og 2012.

Nám og skóli

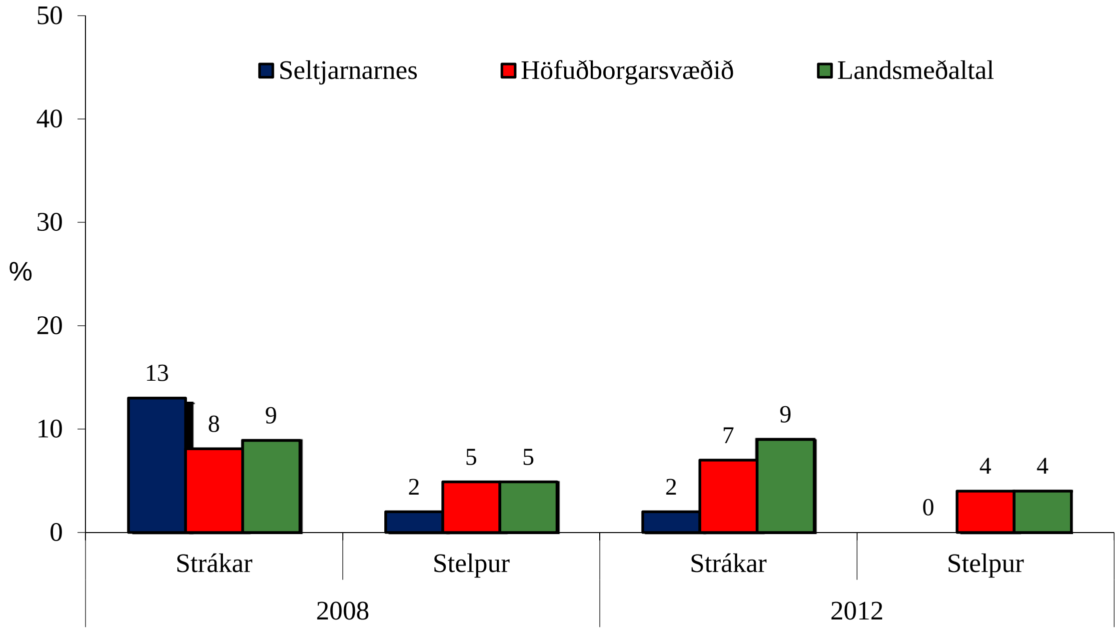

Mynd 35. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segja það oft eða nær alltaf eiga við um þau að þeim finnist námið tilgangslaust, árin 2008 og 2012.

Líðan í skóla

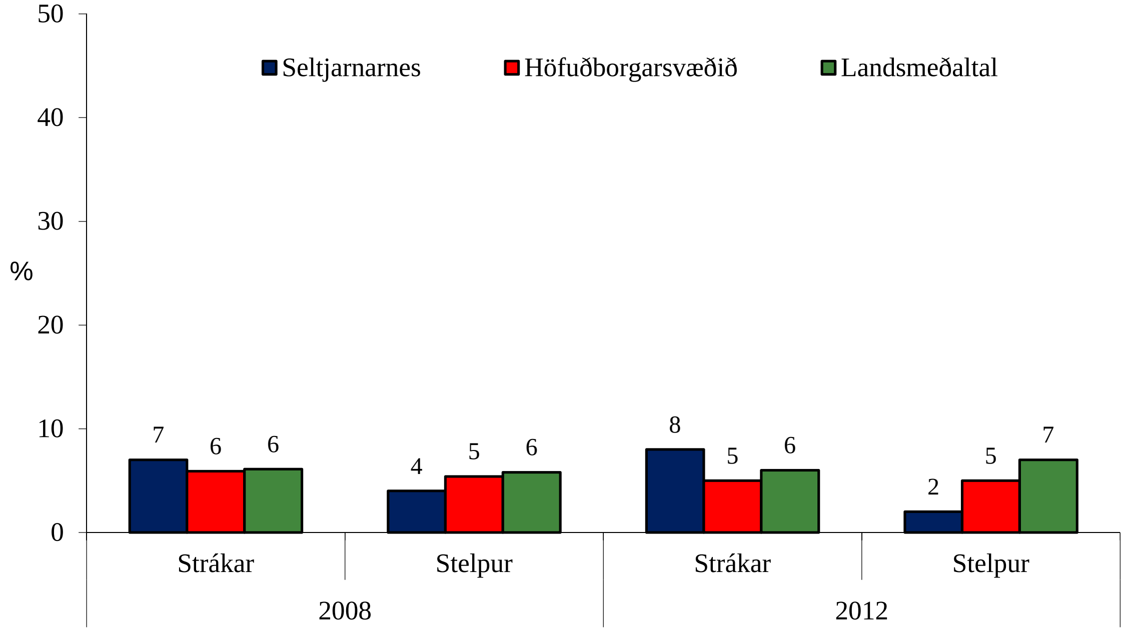

Mynd 36. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segja það oft eða nær alltaf eiga við um sig að þeim líði illa í skólanum, árin 2008 og 2012.

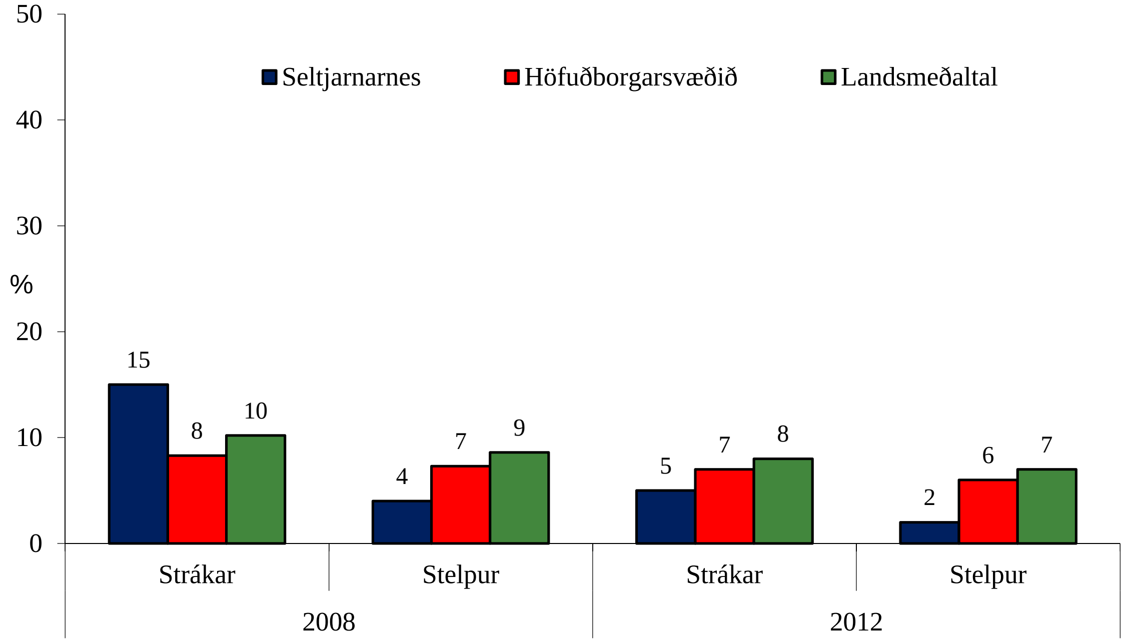

Mynd 37. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segja það oft eða nær alltaf eiga við um sig að þau langi til að hætta í skólanum, árin 2008 og 2012.

Samskipti við kennara

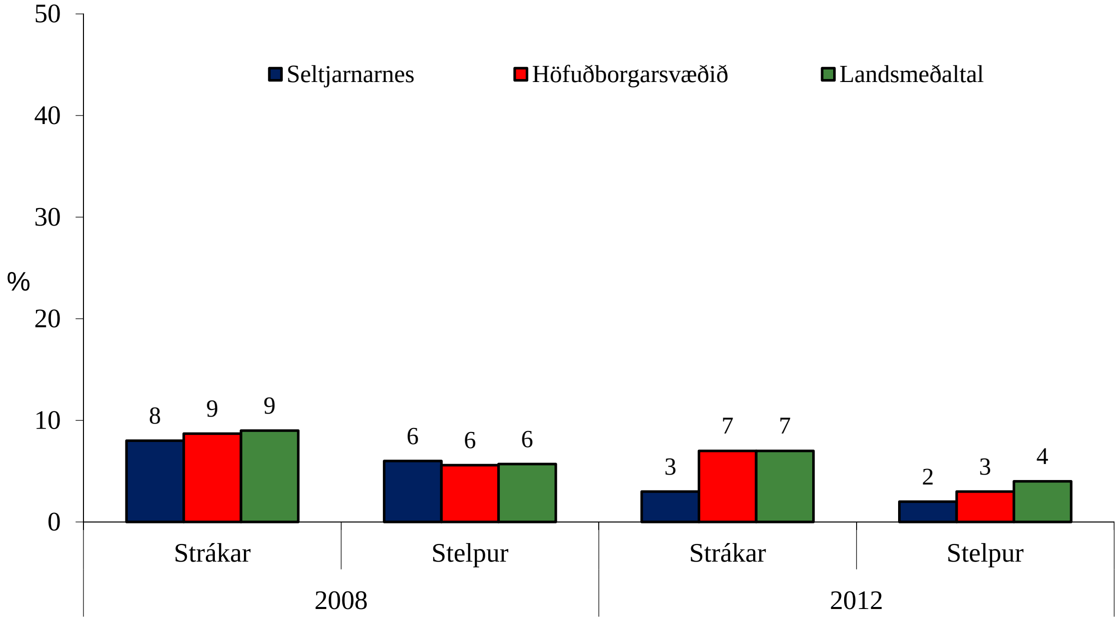

Mynd 38. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segja það oft eða nær alltaf eiga við um sig að þeim semji illa við kennarana, árin 2008 og 2012.

Lestrarörðugleikar

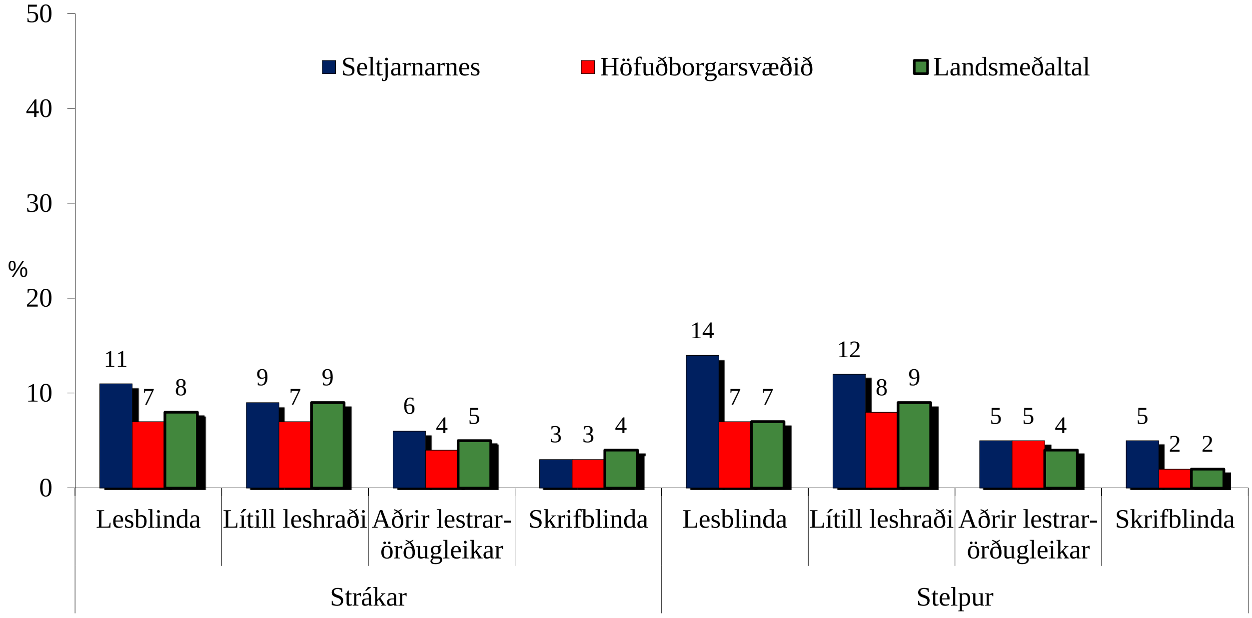

Mynd 39. Hlutfall stráka og stelpna í *9. og 10. bekk* sem segja að lestrarörðugleikar hafi mikil eða mjög mikil áhrif á námsframmistöðu þeirra, árið 2012.

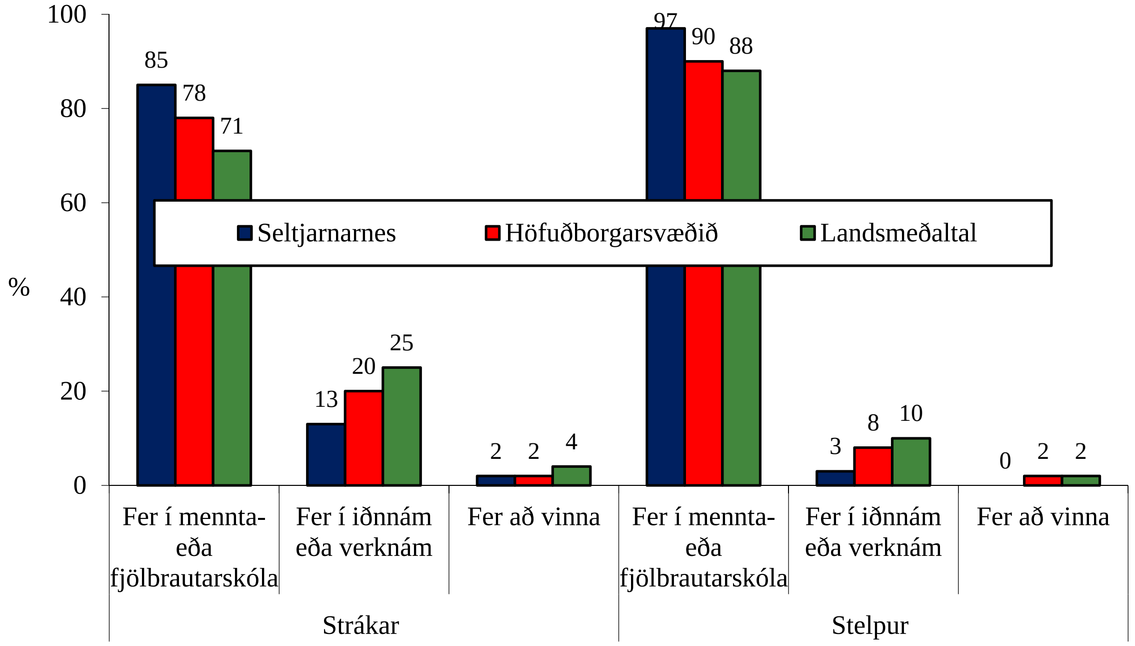

Mynd 40. Hlutfall stráka og stelpna í *9. og 10. bekk* sem ætla í framhaldsskóla (mennta- eða fjölbrautarskóla, iðn- eða verknám) eða að vinna að loknu núverandi námi, árið 2012.

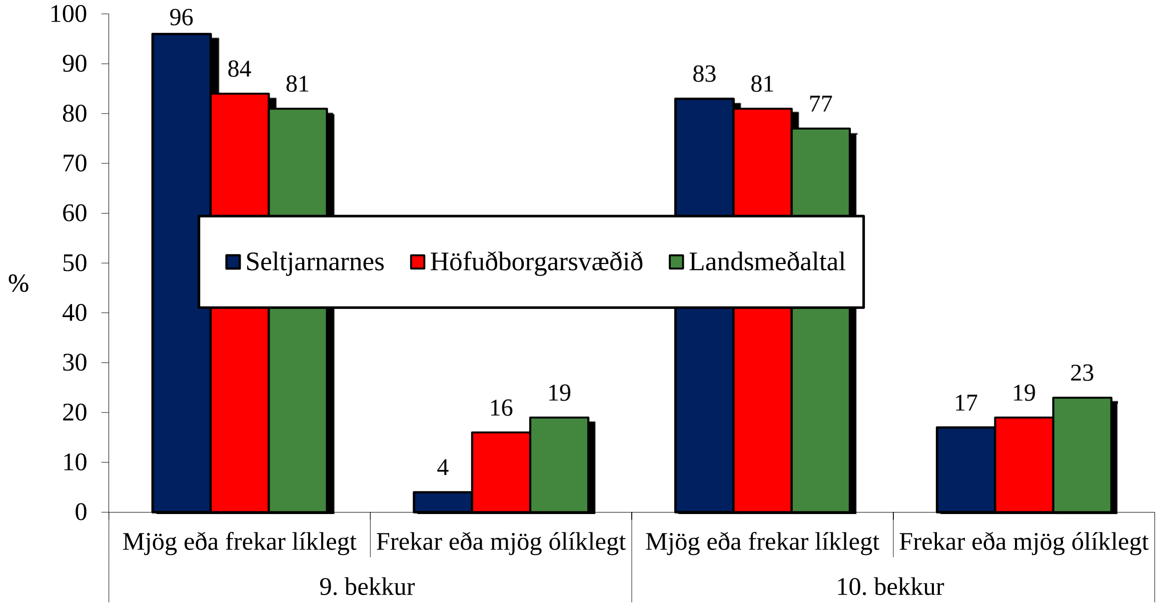

Mynd 41. Hversu líkleg eða ólíklegt finnst þér að þú farir í nám á háskólastigi? Hlutfall nemenda í 9. og 10. bekk, árið 2012.

©2012 Rannsóknir & greining

Íþrótta- og tómstundaiðkun

Íþróttaiðkun með íþróttafélagi

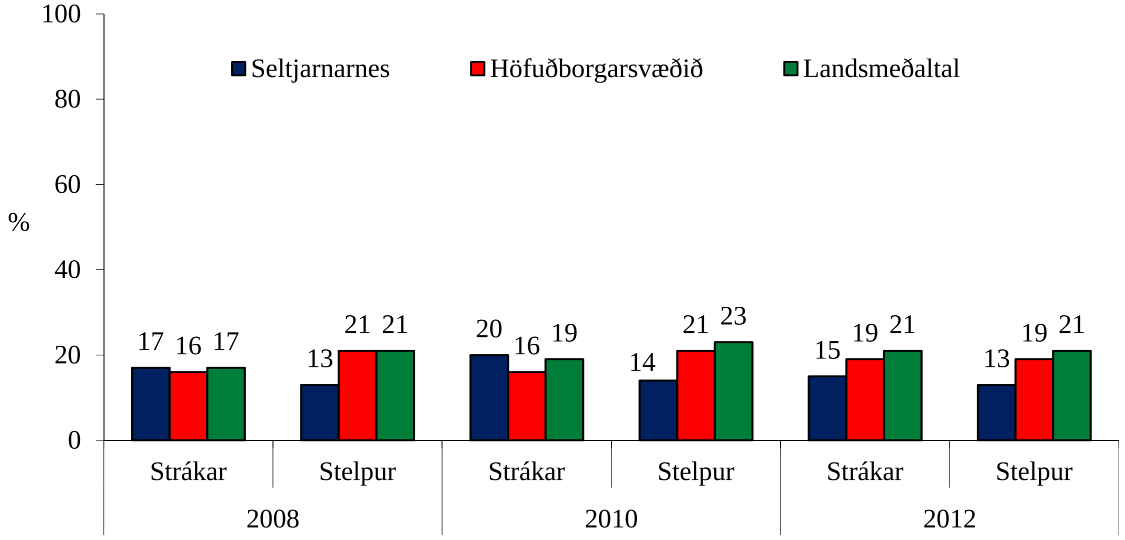

Mynd 42. Hlutfall stelpna og stráka í 9. og 10. bekk sem segjast stunda íþróttir (æfa eða keppa) með íþróttafélagi 1 sinni til 3 sinnum í viku, árin 2008, 2010 og 2012.

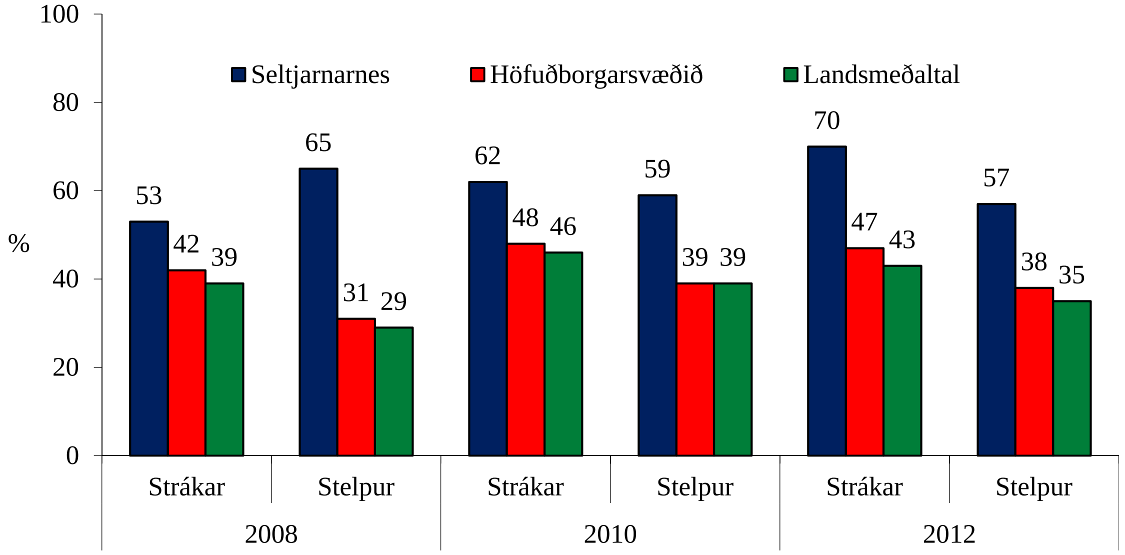

Mynd 43. Hlutfall stelpna og stráka í 9. og 10. bekk sem segjast stunda íþróttir (æfa eða keppa) með íþróttafélagi 4 sinnum í viku eða oftar, árin 2008, 2010 og 2012.

©2012 Rannsóknir & greining

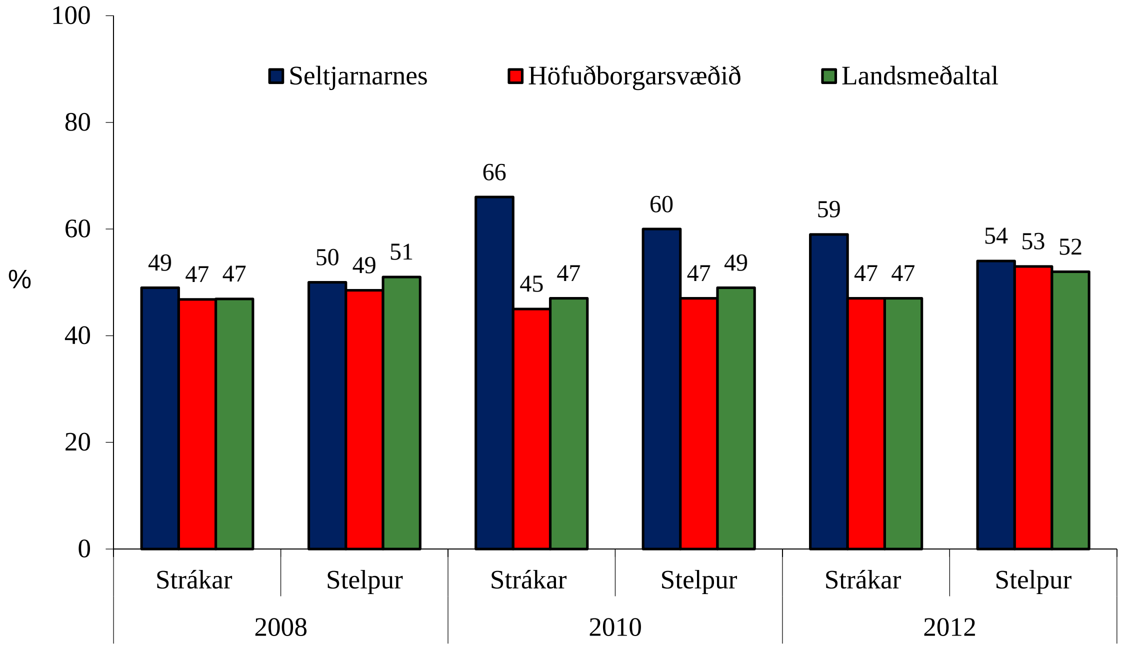

Mynd 44. Hlutfall stelpna og stráka í *9. og 10. bekk* sem segjast taka þátt í skipulögðu tómstundastarfi vikulega eða oftar, árin 2008, 2010 og 2012.

Hætt að stunda íþróttir vegna samgangna

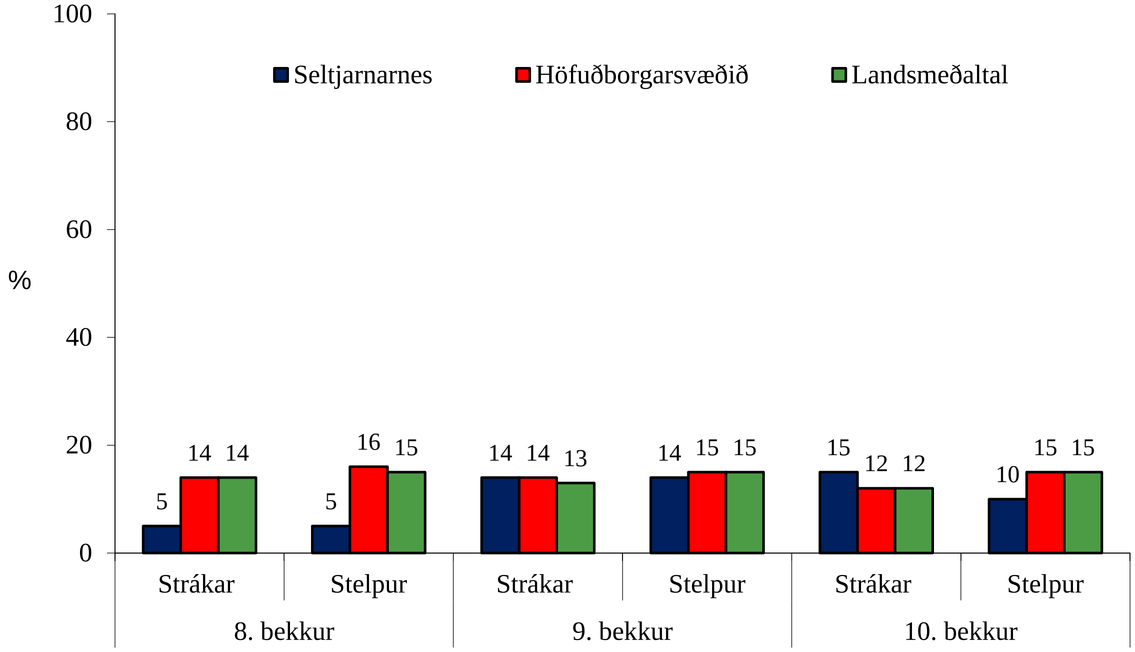

Mynd 45. Hlutfall stelpna og stráka í 8., 9. og 10. bekk sem segja að samgöngur hafi skipt frekar eða mjög miklu máli þegar þau ákváðu að hætta í íþróttum, árið 2012.

Tölvuleikjanotkun

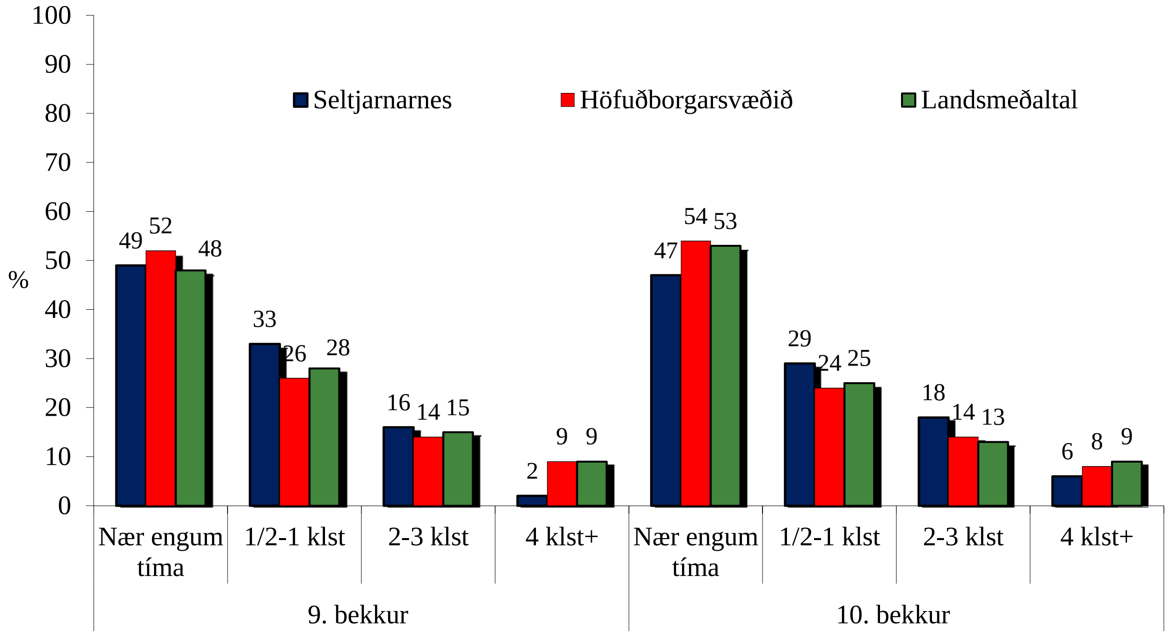

Mynd 46. Hlutfall nemenda í 9. og 10. bekk árið 2012 eftir því hversu miklum tíma þau telja sig verja að jafnaði á hverjum degi í eftirtalið: Spila tölvuleiki á netinu.

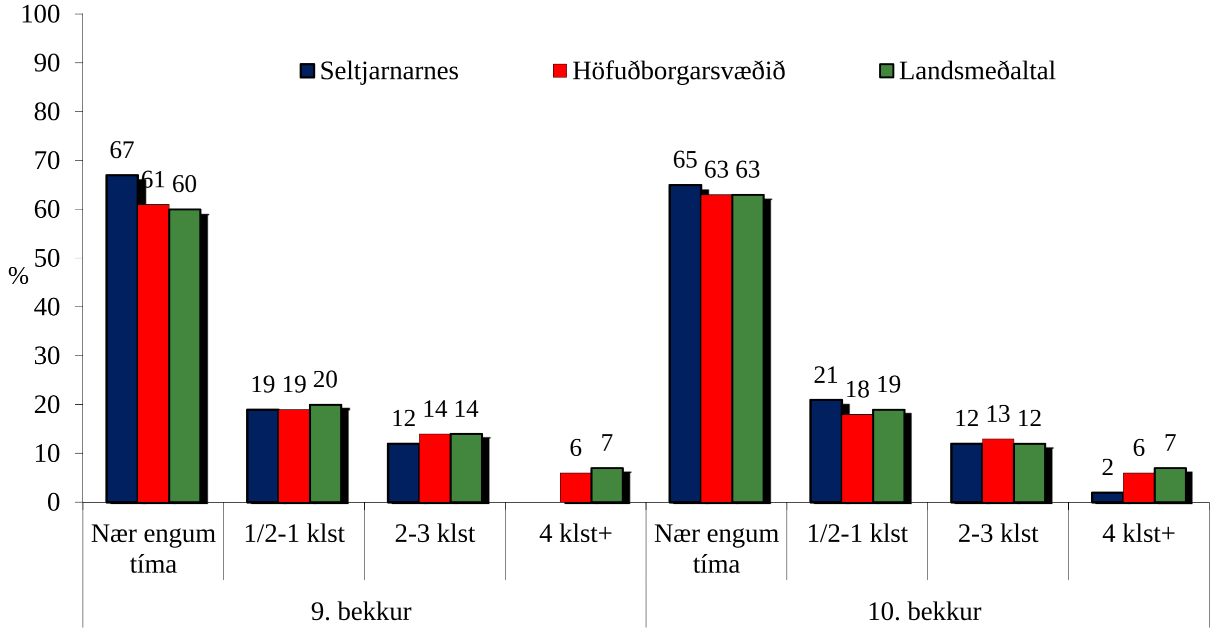

Mynd 47. Hlutfall nemenda í 9. og 10. bekk árið 2012 eftir því hversu miklum tíma þau telja sig verja að jafnaði á hverjum degi í eftirtalið: Spila tölvuleiki sem eru EKKI á netinu.

Heimildir

Allegrante, J.P. (2004). Unfit to Learn. *Education Week*, 24, 38-40.

Altermatt E.R. og Pomerantz, E.M. (2005). The implications of having high-achieving versus low-achieving friends: A longitudinal analysis. *Social Development*, *14*, 61-81.

Álfgeir Logi Kristjánsson, Inga Dóra Sigfúsdóttir (í prentun). The Role of Parental Support, Parental Monitoring, and Time Spent With Parents in Adolescent Academic Achievement in Iceland: A Structural Model of Gender Differences. *Scandinavian Journal of Educational Research*.

Álfgeir Logi Kristjánsson, Inga Dóra Sigfúsdóttir, Allegrante, J.P., Ásgeir R. Helgason (2008). Social correlates of cigarette smoking among Icelandic adolescents: a population-based cross-sectional study. *BMC Public Health*, 8:86.

Álfgeir Logi Kristjánsson, Inga Dóra Sigfúsdóttir og Jón Sigfússon (2006). *Ung Fólk 2006. Menntun, menning, tómstundir og íþróttaiðkun ungmenna á Íslandi*. Reykjavík: Rannsóknir & greining.

Álfgeir Logi Kristjánsson, Silja Björk Baldursdóttir, Inga Dóra Sigfúsdóttir og Jón Sigfússon (2005). *Ungt fólk 2004: Menntun, menning, tómstundir, íþróttaiðkun og framtíðarsýn íslenskra ungmenna*. Reykjavík: Menntamálaráðuneytið.

Bachman, J.D., Johnston, L.D. og O'Malley, P.M. (1987). *Monitoring the future.* Ann Arbor: Institute for Social Research.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice-Hall. Uppersaddle River, N.J.

Bowker A., Bukowski W.M., Hymel S. og Sippola L.K. (2000). Coping with daily hassles in the peer group during early adolescence: Variations as a function of peer experience. *Journal of Research in Adolescence*, *10*, 211-243.

Carter, D.S.G., Bennetts, C. og Carter, S.M. (2003). 'We're not sheep': Illuminating the nature of the adolescent peer group in effecting lifestyle choice. *British Journal of Sociology of Education*, 24, 225-241.

Coleman, J. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. *American Journal of Sociology*, 94, 95-120.

O'Byrne, K.K., Haddock, C.K., Poston, W.S.C. (2002). Parenting Style and Adolescent Smoking. *Journal of Adolescent Health*, 30: 418-425.

Osgood, D.W., Anderson, A.L. (2004). Unstructured Socializing and RAtes of Delinquency. *Criminology*, 42: 519-549.

Osgood, D.W., Wilson, J.K., O´Malley, P.M., Bachman, J.G. og Johnston, L.D. (1996). Routine activities and individual deviant behavior. *American Sociological Review*, 50, 231-243.

Hirschi, T. (1969). *Causes of delinquency*. Berkley: University of California Press.

Inga Dóra Sigfúsdóttir, Þórólfur Þórlindsson, Álfgeir Logi Kristjánsson, Roe, K., Allegrante, J.P. (2009). Substance Use Prevention for Adolescents: The Icelandic Model. *Health Promotion International*, 24: 16-25.

Jón Gunnar Bernburg, Þórólfur Þórlindsson, Inga Dóra Sigfúsdóttir (2009). The spreading of suicidal behavior: The contextual effect of community household poverty on adolescent suicidal behavior and the mediating role of suicide suggestion. *Social Science & Medicine*, 68: 380-389.

Paretti-Wetel, P. og Lorente, F.O. (2004). Cannabis use, sport practice and other leisure activities at the end of adolescence. *Drug and Alcohol Dependence*, 73, 251-257.

Piko B.F. og Fitzpatrick K.M. (2004). Substance use, religiosity, and other protective factors among Hungarian adolescents. *Addictive Behaviors, 29*, 1095-1107

Rúnar Vilhjálmsson og Þórólfur Þórlindsson (1992). The integrative and physiological effects of sports participation: A study of adolescence. *The Sociological Quarterly*, 33, 637-647.

Sheldon, S.B. og Epstein, J.L. (2005). Involvement Counts: Family and Community Partnerships and Mathematics Achievement. *The Journal of Educational Research*, 98, 196-206.

©2012 Rannsóknir & greining

Sigríður Þóra Eiðsdóttir, Álfgeir Logi Kristjánsson, Inga Dóra Sigfúsdóttir, Allegrante, J.P. (2008). Trends in physical activity and participation in sports clubs among Icelandic adolescents. *European Journal of Public Health*, 18: 289-293.

Sutherland, E.H. og Cressey, D.R. (1978). *Criminology*. 10. útg. New York: Lippincott.

Þórólfur Þórlindsson, Inga Dóra Sigfúsdóttir, Jón Gunnar Bernburg og Viðar Halldórsson (1998). *Vímuefnaneysla ungs fólks: Umhverfi og aðstæður*. Reykjavík: Rannsóknarstofnun uppeldis- og menntamála.

Þórólfur Þórlindsson, Jón Gunnar Bernburg. (2006). Peer groups and substance use: Examining the direct and interactive effect of leisure activity. *Adolescence*, 41: 321-339.

Þórólfur Þórlindsson, Þorlákur Karlsson og Inga Dóra Sigfúsdóttir (1994). *Um gildi íþrótta fyrir íslensk ungmenni*. Reykjavík: Rannsóknarstofnun uppeldis- og menntamála.

Þóroddur Bjarnason, Þórólfur Þórlindsson, Inga Dóra Sigfúsdóttir, Welch, M.R. (2005). Familial and Religious Influences on Adolescent Alcohol Use: A Multi-Level Study of Students and School Communities. *Social Forces*, 84: 375-390.

Þórólfur Þórlindsson, Þóroddur Bjarnason, Inga Dóra Sigfúsdóttir (2007). Individual and community processes of social closure: A study of Adolescent Academic Achievement and Alcohol Use. *Acta Sociologica*, 50: 161-178.

Warr, M. (1993). Age, peers and delinquency. *Criminology*, 31, 17-40.